

Dječja priča u nastavi književnosti i stvaralaštva

Pitlović, Iva Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:950735>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)



**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Iva Marija Pitlović

Dječja priča u nastavi *književnosti i stvaralaštva*

(DIPLOMSKI RAD)

Rijeka, 2021.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Iva Marija Pitlović
Matični broj: 0009076565

Dječja priča u nastavi *književnosti i stvaralaštva*

DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Hrvatski jezik i književnost

Mentor: prof.dr.sc. Karol Visinko

Rijeka, 8. srpnja 2021.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam diplomski rad naslova *Dječja priča u nastavi književnosti i stvaralaštva* izradila samostalno pod mentorstvom prof. dr. sc. Karol Visinko.

U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkoga rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju diplomskoga rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u diplomskom radu na uobičajen način citirala sam i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama.

Studentica

Iva Marija Pitlović

Potpis

ZAHVALE

Zahvaljujem svojim profesorima koji su mi tijekom razdoblja studiranja bili pravi primjer stručnosti, entuzijazma i ljudskosti. Među njima osobito zahvaljujem svojoj mentorici, prof. dr. sc. Karol Visinko, koja mi je ukazala na plemenitost, ali i odgovornost učiteljskoga poslanja.

Hvala mojoj obitelji koja mi je u svemu oslonac i podrška.

Na koncu, hvala Gospodinu Bogu – učitelju koji mi kazuje put kojim mi je ići (Ps 32, 8).

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Područje <i>književnost i stvaralaštvo</i> u nastavnome predmetu Hrvatski jezik	2
3. Književnoteorijsko određenje dječje priče	4
3.1. Dječja priča kao književni žanr	4
3.2. Bajka	6
3.3. Fantastična priča	9
4. Dječja priča u osnovnoškolskim programima	11
4.1. Prvi razred	11
4.2. Drugi razred	13
4.3. Treći razred	14
4.4. Četvrti razred	15
4.5. Peti razred	15
4.6. Šesti razred	16
4.7. Sedmi razred	17
4.8. Osmi razred	17
5. Metodički sustavi nastave književnosti	18
5.1. Interpretativno-analički metodički sustav	18
5.1.1. Sustav školske interpretacije	19
5.2. Problemsko-stvaralački metodički sustav	19

5.2.1. Problemska nastava.....	21
5.3. Korelacijsko-integracijski metodički sustav	21
5.4. Multimedijski metodički sustav	23
6. Metodologija istraživanja	25
6.1. Ciljevi istraživanja	25
6.2. Pretpostavke istraživanja	25
6.3. Uzorak istraživanja.....	27
6.4. Rezultati istraživanja.....	28
7. Dragutin Horkić, <i>Zeleni dar budućnosti</i>	31
7.1. Interpretativno-analički metodički sustav.....	31
7.2. Problemsko-stvaralački metodički sustav.....	36
7.3. Korelacijsko-integracijski metodički sustav	38
7.4. Multimedijski metodički sustav	42
8. Anto Gardaš, <i>Priča o priči</i>	44
8.1. Interpretativno-analički metodički sustav.....	44
8.2. Problemsko-stvaralački metodički sustav.....	47
8.3. Korelacijsko-integracijski metodički sustav	48
8.4. Multimedijski metodički sustav	50
9. Sanja Pilić, <i>Zaposlena jesen</i>	53
9.1. Interpretativno-analički metodički sustav.....	53
9.2. Problemsko-stvaralački metodički sustav.....	59
9.3. Korelacijsko-integracijski metodički sustav	60
9.4. Multimedijski metodički sustav	62

10. Zaključak.....	65
11. Popis literature.....	67
12. Popis izvora.....	68
13. Prilozi.....	72
14. Sažetak.....	80

1. Uvod

Nastavni predmet Hrvatski jezik obuhvaća tri nastavna područja: *jezik i komunikacija*; *književnost i stvaralaštvo* i *kultura i mediji*. U središtu je ovoga rada nastavno područje *književnost i stvaralaštvo* unutar kojega se promatra dječja priča kao književna vrsta.

Središnji dio ovoga rada čini metodička obrada triju dječjih priča: *Zeleni dar budućnosti* Dragutina Horkića, *Priča o priči* Ante Gardaša i *Zaposlena jesen* Sanje Pilić. U radu su prikazani metodički modeli navedenih priča u sljedećim metodičkim sustavima: interpretativno-analitički, problemsko-stvaralački, korelacijsko-integracijski i multimedijски. Odabrane su priče prikazane u različitim metodičkim sustavima radi poticanja njihove primjene u nastavnoj praksi, a kojom bi se (primjenom) postiglo sljedeće: ostvarivanje ishoda navedenih u Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije i Odlukama o donošenju kurikula za međupredmetne teme *Održivi razvoj* i *Osobni i socijalni razvoj* te ovladavanje digitalnom kompetencijom.

2. Područje književnost i stvaralaštvo u nastavnome predmetu Hrvatski jezik

Prema aktualnome je Kurikulu osnovna zadaća učenja i poučavanja nastavnoga predmeta Hrvatski jezik osposobiti učenika za: točno i prikladno sporazumijevanje hrvatskim standardnim jezikom, slobodno izražavanje misli, osjećaja i stavova te spoznavanje vlastitoga nacionalnog jezično-kulturnog identiteta. Predmet je Hrvatski jezik podijeljen u tri nastavna područja: *jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo, kultura i mediji*.¹

Nastavno se područje *književnost i stvaralaštvo* odnosi na čitanje i recepciju književnoumjetničkoga teksta koji je ishodište za učenikovo izražavanje misli, osjećaja i stavova kao i za percepciju svijeta, odnosno stvarnosti. Sve se jezične djelatnosti – slušanje, govorenje, čitanje i pisanje – ostvaruju u ovome nastavnom području. Učenik naime sluša nastavnikovu interpretaciju književnoumjetničkoga teksta; samostalno čita tekst; izražava svoj doživljaj teksta; govori, odnosno raspravlja o njegovoj temeljnoj problematici i stvaralački, dakle, pisanjem odgovara na poticaje koje mu pruža književnoumjetnički tekst.

Izdvajam komponente koje obuhvaća nastavno područje *književnost i stvaralaštvo* u aktualnome Kurikulu: (1) *razumijevanje, interpretacija i vrednovanje književnoga teksta radi osobnoga razvoja, stjecanja i razvijanja znanja i stavova te vlastitoga stvaralaštva*; (2) *razumijevanje stvaralačke i umjetničke uloge jezika i njegova kulturnoga značenja*; (3) *stjecanje književnoteorijskih i književnopovijesnih znanja te uvida u reprezentativne tekstove hrvatske i svjetske književnosti radi razvoja stvaralačkoga i kritičkoga mišljenja o književnome tekstu te proširivanja vlastitoga iskustva čitanja*; (4)

¹ Usp. Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne i srednje škole, str. 9–11, dostupno na: https://skolazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/HR-OSiGM_kurikulum.pdf, pristupano 15. travnja 2021.

povezivanje jezičnih djelatnosti, aktivne uporabe rječnika i stečenoga znanja radi dubokoga i asocijativnoga razumijevanja teksta; (5) potreba za čitanjem književnih tekstova i pozitivan stav prema čitanju iz potrebe i užitka; (6) razvoj osobnoga i nacionalnoga identiteta te razumijevanje općekulturnoga nasljeđa; (7) razvoj kreativne verbalne i neverbalne komunikacije; (8) stvaralačko izražavanje potaknuto različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.²

Dječju priču, kao jednu od vrsta književnoumjetničkih tekstova, smještamo u nastavno područje *književnost i stvaralaštvo*.

² Usp. Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne i srednje škole, str. 11 dostupno na: https://skolazavot.hr/wp-content/uploads/2020/06/HR-OSiGM_kurikulum.pdf, pristupano 15. travnja 2021.

3. Književnoteorijsko određenje dječje priče

3.1. Dječja priča kao književni žanr

O dječjoj je priči kao književnoj vrsti i njezinoj recepciji pisala **Dubravka Težak** u radu *O recepciji dječje*.³ Obilježja su dječje priče koja ona navodi, a po kojima se dječja priča razlikuje od priče za odrasle, sljedeća: kraća prozna vrsta; jednostavan jezik prilagođen djeci; djeci bliski motivi preuzeti iz njihova života; radnja se temelji na jednome događaju s više likova koji su uglavnom djeca, ali je pozornost većinom usmjerena na jednoga ili dva lika; izostaje unutarnje produbljivanje lika; dominira podređenost fabuli.⁴ Takvome određenju dječje priče, dakle kao vrste čiji temeljni identifikacijski čimbenik nije prisutnost fantastičnoga⁵, priklanjam se u ovome radu.

Naslanjajući se na tumačenje potonje autorice **Karol Visinko** u knjizi *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*⁶ uočava mogućnost razlikovanja dječje priče od pripovijetke. Naime ona ističe da su u pripovijetci prisutni *složenost radnje i zamršeni odnosi među likovima koje valja gonetati*, dok u dječjoj priči to izostaje.⁷ Nadalje ista autorica tvrdi da recepcija dječje priče ne ovisi samo o djetetu već i o onome koji tu priču djetetu posreduje, dakle o roditelju, odgajatelju i učitelju. S obzirom na to, Visinko polemizira s obilježjem dječje priče koje navodi Težak, a koje se odnosi na izostanak produbljivanja lika, odnosno psihološke karakterizacije lika. Naime ona smatra da to obilježje ne možemo pripisivati dječjoj priči kao vrsti, već da je ono u poveznici sa sljedećim: *razumijevanjem izraza i sadržaja na različitim*

³ Težak, D. (1989) *O recepciji dječje priče*. Zagreb: Suvremena metodika nastave hrvatskog jezika 1, 50–53

⁴ Ibid, str. 50

⁵ O tome pogledati: Crnković, Težak, 2002:21

⁶ Visinko, K. (2005) *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*. Zagreb: Školska knjiga, str. 36–37

⁷ Visinko, 2005:36

razinama, s pristupom priči i s opsegom interpretacije.⁸ Ne samo da Visinko polemizira s ovim obilježjem dječje priče kao vrste, kako ga navodi Težak, već i sa sljedećim dvama obilježjima: obilježje da su najčešći likovi djeca te tvrdnjom o jednostavnome jeziku prilagođenome djeci. Na temelju proučavanja dječjih priča u časopisima *Radost* i *Smib* te navođenjem primjera jezika i stila *Priča iz davnina* Ivane Brlić-Mažuranić, Visinko ovo potonje obilježje opovrgava.⁹ U kontekstu toga da su najčešći likova djeci ista autorica ističe kako se u dječjoj priči pojavljuju i: životinje, biljke, izmišljena bića te oživljena predmetna stvarnost.¹⁰

Pišući o žanrovima dječje književnosti **Milan Crnković i Dubravka Težak** u knjizi *Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. godine*¹¹ navode dječju priču.

Razlikujući pojavnu od unutarnje stvarnosti spomenuti autori izdvajaju aspekt fantastičnoga, odnosno odstupanje od pojavne stvarnosti kao temeljno obilježje dječje priče.¹²

Prema postanku Crnković i Težak priču dijele na narodnu i umjetničku. Narodna priča izvorno nije bila namijenjena djeci, ali, prenoseći se s koljena na koljeno, doživjela je prilagodbe kako bi ju i djeca mogla primiti. Narodna priča obuhvaća sljedeće vrste: mit, legendu, narodnu bajku, narodnu pripovijetku i anegdotu ili šaljivu pričicu. Među njima je posebno važna narodna bajka iz koje

⁸ Ibid, str. 36

⁹ Visinko, 2005:37

¹⁰ Ibid, str. 36

¹¹ Crnković, M, Težak, D. (2002) *Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. godine*. Zagreb: Znanje, str. 21–26

¹² Na temelju razlikovanja ovih dviju stvarnosti autori stavljaju u odnos priču i pripovijetku pišući da u pripovijetci izostaje odstupanje od pojavne stvarnosti (Crnković, Težak, 2002:21). Marijana Hameršak i Dubravka Zima pišući o pripovijetci u knjizi *Uvod u dječju književnost* preuzimaju Crnkovićevo tumačenje pripovijetke kao teksta koji je pisan realistički, odnosno koji stoji u opoziciji prema fantastičnome svijetu priče (Hameršak, Zima, 2015:140).

se razvila umjetnička bajka – koja je modificirala određene karakteristike narodne bajke. Između narodne i umjetničke bajke razlikujemo međuvrstu, odnosno prijelazni oblik koji se naziva književna narodna bajka. Primjeri su za književnu narodnu bajku sljedeći: bajke Charlesa Perraulta te Jakoba i Wilhelma Grimma.¹³ Kao primjere umjetničke bajke Crnković i Težak navode *Priče iz davnine* Ivane Brlić-Mažuranić i bajke Hansa Christiana Andersena.¹⁴ Ne samo da su iz Andersenova pera proizašle umjetničke bajke već je on jedan od prvih autora, uz Lewisa Carrolla, inačice dječje priče koju nazivamo fantastičnom pričom.¹⁵

Crnković i Težak razlikuju sljedećih osam kriterija na kojima temelje podjelu različitih vrsta priča: tip čudesnoga; efekt, namjena ili podtekst; odnos prema tradiciji; element igre; junaci u odnosu na djecu; junaci; završetak i odnos prema igri riječima.¹⁶

Na temelju uvida u osnovnoškolske čitanke i književnu lektiru Karol Visinko dolazi do zaključka da su u njima temeljno zastupljene narodna i umjetnička bajka te fantastična priča kao inačice dječje priče.¹⁷

3.2. Bajka

Kao što je već spomenuto Crnković i Težak razlikuju dvije vrste bajki: narodnu i umjetničku. Neke su temeljne karakteristike narodne¹⁸ bajke koje

¹³ U Nastavnome se planu i programu za osnovnu školu iz 2006. godine navode upravo *Bajke* braće Grimm kao obvezno lektirno djelo za prvi razred, odnosno u Kurikulu iz 2019. godine sljedeće njihove bajke: *Crvenkapica*, *Snjeguljica* i *Trnoružica* te *Bajke* Charlesa Perraulta. U Nastavnome se planu i programu nalazi sljedeći izbor Perraultovih bajki za drugi razred: *Vile*, *Kraljević Čuperak*, *Mačak u čizmama*, *Pepeljuga*, *Ljepotica* i *zvijer*.

¹⁴ U Kurikulu kao obvezno lektirno djelo za prvi razred stoje sljedeće tri Andersenove bajke: *Carevo novo ruho*, *Ružno pače*, i *Tratinčica*.

¹⁵ Usp. Crnković, Težak, 2002:22–23

¹⁶ Ibid, str. 22–26

¹⁷ Usp. Visinko, 2005:34

ističu navedeni autori sljedeće: strogo određena i lako prepoznatljiva struktura; supostojanje stvarnoga i čudesnoga; nizanje događaja i epizoda bez opisa i to u neodređenome prostoru i vremenu; izostajanje statičkih opisa, a dinamički su opisi u funkciji suradnje; čudesno je mitološkoga podrijetla; štura fizička i psihološka karakterizacija likova; moral koja podrazumijeva pobjedu, odnosno snalaženje uz sreću.¹⁹

Iz narodne se bajka razvila umjetnička bajka²⁰, a njezine su temeljne karakteristike, prema Crnkoviću i Težak, sljedeće: čuvanje određenih elemenata narodne bajke; postojanje statičkih opisa (okolina, krajolik); fizička i psihološka karakterizacija likova, a u vezi s time motiviranost postupaka likova; uzdizanje morala na viši stupanj.²¹

U knjizi *Uvod u dječju književnost*²² Hameršak i Zima, u kontekstu bajke u interdisciplinarnome okruženju, razlikuju tri pristupa bajci: umjetnički, evolucijski i terapijski. Temelj je potonjemu pristupu postavio Bruno Bettelheim u djelu *Smisao i značenje bajke* (1975). On bajku tumači kao mjesto strukturiranja i razrješenja dječjih strahova, podvojenosti te sukoba.²³ Evolucijski pristup obuhvaća teorijske misli koje nastaju na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, a odnosi se i na psihoanalitičko tumačenje bajki koje na bajke gleda kao

¹⁸ Termin *narodna bajka* Hameršak i Zima smatraju spornim tvrdeći da se o bajkama ne može govoriti kao o reliktima davne, odnosno mitske prošlosti, a taj je termin u uskoj vezi s romantičarskim i nacionalnointegracijskim predodžbama bajke. Termin je koji one upotrebljavaju *usmena bajka* jer on podrazumijeva uvide folklorističkih pristupa 20. stoljeća koji pozornost usmjeravaju na strukturne, stilske i izvedbene karakteristike bajke (Hameršak, Zima, 2015:236–237).

¹⁹ Usp. Crnković, Težak, 2002:23

²⁰ Hameršak i Zima upotrebljavaju termin *autorska bajka*, a kao njezinu ključnu razlikovnost u odnosu na narodnu bajku navode nepodvrgavanje shematičnosti te prisutnost individualiziranih i kompleksnih likova, način gradnje i stil (Hameršak, Zima, 2015:243).

²¹ Crnković, Težak, 2002:23

²² Hameršak, M, Zima, D. (2015) *Uvod u dječju književnost*. Zagreb: Leykam international, str. 238–239

²³ Usp. Hameršak, Zima, 2015:239. O kritici Bettelheimove misli pogledati: Hameršak, Zima, 2015:239–240

na odraz i mehanizam razrješenja dubinskih prijepora u pojedincu i društvu.²⁴ Reprezentativni je predstavnik toga pristupa, navode Hameršak i Zima, Bruno Bettelheim. Konačno, umjetnički pristup bajkama podrazumijeva tumačenje bajke kao književnoga žanra koji recipijentu pruža umjetnički užitek, pokretanje kreativne mašte i doživljaj svijeta u kojemu se odvijaju nesvakidašnji događaji i pustolovine.²⁵

Nadalje iste autorice izdvajaju definiciju bajke kako ju je oblikovao Stjepko Težak u knjizi *Interpretacija bajke u osnovnoj školi* (1969) – prvoj knjizi na hrvatskome jeziku u cijelosti posvećenoj isključivo bajci.²⁶ Definicija glasi: *bajka je svaka priča, narodna ili umjetnička, u kojoj je slika svijeta izgrađena na iracionalnim, nadnaravnim elementima, priča u kojoj je, baš kao u crtanom filmu, sve moguće.*²⁷ S druge strane prema učenju Tzvetana Todorova sama prisutnost iracionalnoga ili čudesnoga nije isključivo oznaka bajke, već je za bajku karakterističan određeni način pisanja ili pripovijedanja o tome čudesnome.²⁸ Na toj se Todorovljevoj misli temelji pristup bajki kakav slijede Hameršak i Zima. Naime kao reprezentativan primjer toga specifičnoga načina pisanja za bajku spomenute autorice navode pristup Vladimira Proppa.

Metodologija Vladimira Proppa iznesena u knjizi *Morfologija bajke* (1928) podrazumijeva postavku da se bajka temelji na stalnim funkcijama. Pojedina bajka ima samo neke funkcije, od mogućih trideset i jednu, koje su podijeljene

²⁴Ibid, 2015:239

²⁵ Ibid, 2015:238

²⁶ Hameršak, Zima, 2015:251

²⁷ Ibid, str. 251. Ovdje autorice upozoravaju na mogućnost poistovjećivanja bajke s fantastičnom pričom, odnosno prikladnijima smatraju pristupe koji se opredjeljuju za uže shvaćanje bajke, dakle kao književne vrste koja se razlikuje od fantastične priče (Hameršak, Zima, 2015:257). Više o tome pogledati u poglavlju *Fantastična priča* u ovome radu.

²⁸ Ibid, str. 253

na sedam sljedećih sfera: protivnik, darivatelj, pomoćnik, careva kći i njezin otac, pošiljatelj, junak i lažni junak.²⁹

3.3. Fantastična priča

Tumačenje se fantastične³⁰ priče najbolje može prikazati u relaciji s tumačenjem bajke. Bajka je književna vrsta u kojoj stvarno i nestvarno supostoji te se ono međusobno ne isključuje. S druge strane u fantastičnoj je priči stvarni svijet odvojen od nestvarnoga, odnosno unutarnja stvarnost postaje pojavnom stvarnosti. Ta unutarnja stvarnost obuhvaća snove, podsvjesne spoznaje, strahove i potisnute doživljaje. Ključno je obilježje fantastične priče *pomak u irealno* koji se ostvaruje uvođenjem sna, nesvijesti, bolesti ili igre.³¹ U fantastičnoj je priči uočljiv aspekt dvodimenzionalnosti koji se očituje u prodoru fantastičnoga u realni svijet, odnosno prisutno je izmjenjivanje događaja na objema razinama – realnoj i fantastičnoj.³²

²⁹ Ibid, str. 255

³⁰ Crnković i Težak ovu vrstu priče temelje na kriteriju čudesnoga, a uz fantastičnu tu uvrštavaju i sljedeće vrste priča: mitološku, alegorijsku i hiperboličku. Naime prema metodologiji Tzvetana Todorova, iznesenoj u djelu *Uvod u fantastičnu književnost*, fantastično predstavlja kratak trenutak neodlučnosti lika i čitatelja glede (ne)prihvatanja nove stvarnosti. U trenutku odluke čitatelj se i lik opredjeljuju za to hoće li određenu pojavnost smatrati čudnom ili čudesnom. Ukoliko je odlučio smatrati čudesnom prihvaćaju da su zakoni stvarnosti taknuti, odnosno prihvaćaju novu stvarnost te unutarnja stvarnost tada postaje pojavnom stvarnosti. Ukoliko se čitatelj i lik opredijele neku pojavnost smatrati čudnom tada prihvaćaju postojanje samo pojavne stvarnosti (usp. Todorov, 1987:28–62). Dodajmo da Todorov bajku ne smatra vrstom fantastične književnosti jer u njoj izostaje trenutak kolebanja, odnosno likovi se i čitatelj ni u jednome trenutku ne pitaju o neobjašnjivoj pojavnosti koja je pred njima, već ju simultano prihvaćaju kao čudesnu (usp. Todorov, 1987:59).

³¹ Usp. Crnković, Težak, 2002:23

³² Usp. Hameršak, Zima, 2015:259

Nadalje u fantastičnoj su priči likovi individualizirani i većinom su djeca, dok su u bajci najčešći protagonisti odrasli³³; za razliku od bajke, u fantastičnoj je priči prostorno-vremenske koordinate moguće odrediti.³⁴

Hameršak i Zima razlikuju tri tipa fantastične strukture. Prva je struktura ona u kojoj nefantastični svijet postoji paralelno s fantastičnim. U drugoj se strukturi fantastično isprepliće s nefantastičnim. Konačno, u trećoj strukturi postoji isključivo fantastični svijet.³⁵

U poglavlju se o fantastičnoj priči Hameršak i Zima dotiču tzv. moderne bajke. Naime u modernoj se bajci obilježja umjetničke³⁶ bajke isprepliću s obilježjima fantastične priče. Obilježja su moderne bajke koja izdvajaju sljedeća: stilsko, sadržajno i motivacijsko odvajanje od umjetničke bajke; inovacije u području rekvizita i prostorno-vremenskih odrednica; ironijski odnos prema stilskim i strukturnim odrednicama umjetničke bajke.³⁷

Karol Visinko upozorava na specifičnost dječje fantastične priče koja se ogleda u tome da se u dječjoj fantastičnoj priči izokrece gledište djetetove stvarnosti. Ističe složenost i zamršenost te izokrenutosti koja ima dvojak učinak na dijete: može ga zadiviti, nasmijati i privući, no isto tako ga može zastrašiti i odbiti. Upravo zato, piše Visinko, nastavnik treba posebno voditi računa o načinu na koji će upriličiti književni susret s fantastičnom pričom.

³³ Usp. Hameršak, Zima, 2015:259 i Crnković, Težak, 2002:24

³⁴ Usp. Hameršak, Zima, 2015:259

³⁵ Hameršak, Zima, 2015:261

³⁶ Hameršak i Zima koriste termin *autorska bajka*.

³⁷ Usp. Hameršak, Zima, 2015:259. Više o modernoj bajci pogledati u: Zima, D. (2001) *Moderna bajka u hrvatskoj dječjoj književnosti*. U zborniku: *Bajke od davnine pa do naših dana*, ur. Ana Pintarić, Osijek: više izdavača, 165–176

4. Dječja priča u osnovnoškolskim programima

Za potrebe su ovoga rada pregledana dva nastavna programa: Nastavni plan i program za osnovnu školu iz 2006. godine (HNOS)³⁸ i Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije iz 2019. godine (*Škola za život*).³⁹

4.1. Prvi razred

Prema Nastavnome je planu i programu priča prisutna kao nastavna tema u prvome razredu, a obrazovni je ishod u vezi s njom sljedeći: *ostvariti vezu (komunikaciju) s kratkim proznim djelima potaknutu pitanjima zatvorenoga i otvorenoga tipa; spoznati, doživjeti i iskazati doživljaj kratke priče stilski i sadržajno primjerene učeniku*.⁴⁰ Od lektirnih se naslova na dječju priču odnose sljedeći: *Bajke* Jakoba i Wilhelma Grimma; *Tri medvjeda i gitara* Ljudevita Bauera; *Kako sanjaju stvari* i *Plesna haljina žutog maslačka* Sunčane Škrinjarić te *Pale sam na svijetu* Jensa Sigsgaarda. U programu stoji da učitelj⁴¹ od predložena korpusa izabire četiri djela, a među njima su obvezne *Bajke* braće Grimm.⁴²

³⁸Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006). Uredili: D. Vican, I. Milanović Litre, MZOŠ, Zagreb, dostupno na: http://www.os-ksdjalskog-zg.skole.hr/upload/os-ksdjalskog-zg/images/static3/1811/attachment/Nastavni_plan_i_program_za, pristupano 28. travnja 2021. godine

U daljnjem tekstu: Nastavni plan i program

³⁹ Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne i srednje škole, dostupno na: https://skolazazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/HR-OSiGM_kurikulum.pdf, pristupano 28. travnja 2021. godine

U daljnjem tekstu: Kurikul

⁴⁰ Nastavni plan i program za osnovnu školu, str. 27

⁴¹ Izrazi koji se u ovome radu rabe za osobe u muškome rodu neutralni su i odnose se na muške i ženske osobe.

⁴² Nastavni plan i program, str. 27

Prema Kurikulu se od učenika očekuje da prepozna je priču, odnosno da ju razlikuje na razini oblika od drugih književnih vrsta: pjesme, zagonetke i igrokaza te da prepozna je čudesne i izmišljene elemente u bajkama. Osim navedenoga sadržaj je koji se navodi kao prijedlog za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda bajka. S obzirom na to da je u Kurikulu naglasak na razvijanju kulture čitanja, i to osobito izbornoga čitanja, još je jedan obrazovni ishod taj da učenik može sastavljati popis priča uz pomoć odraslih te ga uspoređivati s popisom ostalih učenika.⁴³ Popis je obveznih književnih djela za cjelovito čitanje objedinjen za prvi obrazovni ciklus, tj. za prvi i drugi razred⁴⁴, a obuhvaća tri bajke Hansa Christiana Andersena: *Carevo novo ruho*; *Ružno pače* i *Tratinčica* te tri bajke Jacoba i Wilhelma Grimma: *Crvenkapica*; *Snjeguljica* i *Trnoružica*.⁴⁵ Preostalih osam književnih tekstova za cjelovito čitanje odabire učitelj, a među njima može posegnuti za sljedećim dječjim pričama: *Tri medvjeda i gitara* Ljudevita Bauera; *Poštarska bajka* Karela Čapeka; *Ježeva kućica* Branka Ćopića; *Piki i Argo* Maje Gluščević; *Dvanaest velikih mjeseci* Ksenije Grozdanić; *Pobuna u postolarskoj radionici*; *Prašnjavko*; *Vodenjak i stara kruška* Želimira Hercigonje; *Dan jagoda: tajanstvene priče*; *Mala zima*; *Mali vrtlar* Kasparavičiusa Kestutisa; *Djevojčica iz cirkusa* Sanje Lovrenčić; *Dječak u zvjezdanim čizmama* Larise Mravunac; *Bajke* Charlesa Perraulta; *Brbljava Iva* Jelene Pervan; *Maša i ...* serija priča Sanje Pilić; *Pale sam na svijetu* Jensa Sigsgaarda; *Kako sanjaju stvari*; *Medin dom*; *Nezadovoljna bubamara* i *Plesna haljina žutog maslačka* Sunčane Škrinjarić te *Sretni cvrčak* Nade Zidar-Bogadi.⁴⁶

⁴³ Kurikul, str. 17–18

⁴⁴ Iz toga su razloga u poglavlju *Prvi razred* navedena i djela za drugi razred.

⁴⁵ Kurikul, str. 105

⁴⁶Nacionalni kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik – prijedlog (2016), dostupno na: http://mzos.hr/datoteke/1-Predmetni_kurikulum-Hrvatski_jezik.pdf, pristupano 29. travnja 2021. godine

4.2. Drugi razred

U drugome je razredu prema Nastavnome planu i programu obrazovni ishod u poveznici s dječjom pričom onaj koji se odnosi na redosljed događaja u priči, a on glasi: *zamijetiti uzročno-posljedičnu i vremensku povezanost događaja u priči*.⁴⁷ Nadalje bajka je nastavna tema s kojom se učenici susreću u drugome razredu, a ishod je u vezi s tim sljedeći: *razlikovati bajku među drugim djelima kao priču o čudesnim događajima i likovima*.⁴⁸ Lektirni su naslovi koji se odnose na dječju priču sljedeći: *Bajke* Hansa Christiana Andersena; *Poštarska bajka* Karela Čapeka; *Pinokio* Carla Collodia; *Medo Winnie zvani Pooh* Alana Aleksandera Milnea; *Stanari u slonu* Dubravka Horvatića; *Nebeske barke i Pronađeno blago* Nade Iveljić; *Poštar zeko Brzonogi*; *Prašnjavko*; *Kjel, crna labud ptica* i *Vodenjak i stara kruška* Želimira Hercigonje; *Djeco, laku noć* Ele Peroci; *Sretne priče* Mile Železnjak; *Sretni cvrčak* Nade Zidar-Bogadi i izbor iz *Bajki* Charlesa Perraulta. Taj se izbor odnosi na sljedeće bajke: *Vile*; *Kraljević Čuperak*; *Mačak u čizmama*; *Pepeljuga*; *Ljepotica i zvijer*. Od predloženih djela učitelj izabire pet, a među njima su obvezne Andersenove *Bajke*.⁴⁹

Prema Kurikulu u drugome se razredu od učenika očekuje da razlikuje književna djela po obliku i sadržaju, odnosno priču i bajku od pjesme, slikovnice, zagonetke i igrokaza te da prepozna redosljed događaja u priči. Također u sadržajima za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda nalaze se kratka priča i bajka. U okviru razvijanja čitalačkih interesa jedan je od ishoda taj da se učenik upozna s različitim zbirkama priča.⁵⁰

⁴⁷ Nastavni plan i program, str. 29

⁴⁸ Ibid, str. 29

⁴⁹ Ibid, str. 29

⁵⁰ Kurikul, str. 24

4.3. Treći razred

Prema Nastavnome je planu i programu u trećemu razredu obrazovni ishod koji je u poveznici s dječjom pričom taj da učenik razlikuje pripovijetku od bajke i to na temelju prisutnosti (ne)stvarnih likova i događaja. Među lektirnim su naslovima dječje priče sljedeće: *Bijeli jelen* Vladimira Nazora; *Grički top* Dubravka Horvatića; *Ludi kamen* Stanislava Femenića; *Šestinski kišobran* i *Čuvarice novih krovova* Nade Iveljić; *Sijač sreće* Božidara Prosenjaka; *Petar Pan* Jamesa Matthewa Barriea; *Jurnjava na motoru* Slavka Kolara; *Čađave zgode* Dragutina Horkića i hrvatske narodne bajke⁵¹.⁵²

Ishod se koji se nalazi u Kurikulu temelji na razlikovanju zbirke priča od drugih književnih vrsta, odnosno: zbirke pjesama, slikovnice, dječjeg romana, basne i igrokaza. Priča se nalazi među sadržajima za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda.⁵³ Popis je predloženih književnih djela objedinjen za drugi obrazovni ciklus, tj. za treći, četvrti i peti razred⁵⁴, a dječje su priče koje sadržava sljedeće: *Petar Pan* Jamesa Matthewa Barriea; *Paunaš* Tita Bilopavlovića; *Šuma Striborova* i *Regoč* Ivane Brlić-Mažuranić; *Pinokio* Carla Collodia; *Bajkovnica* Želimira Hercigonje; *Stanari u slonu* Dubravka Horvatića; *Šestinski kišobran* Nade Iveljić; *Poštanski Marko* Marka Kopjara; *Šaljive priče i priče bez šale* Zlatka Krilića; *Legende o Kristu* Selme Lagerlöf; *Snijeg u Splitu* Matka Marušića; *Miki, slavni kapetan* Vesne Parun; *Sijač sreće* i *Sunce za Vučka* Božidara Prosenjaka; *Bajka o ribaru i ribici* Aleksandra Sergejeviča

⁵¹ U planu i programu nije izrijekom navedeno bajke čijeg priređivača, no svakako su jedan od boljih izbora *Hrvatske narode bajke* čija je priređivačica Ranka Javor, a koje su objavljene u izdanju *Mozaik knjige* iz 2008. godine te su popraćene ilustracijama Tomislava Tomića.

⁵² Nastavni plan i program, str. 31–32

⁵³ Kurikul, str. 30

⁵⁴ Iz toga su razloga u poglavlju *Treći razred* navedena i djela za četvrti i peti razred.

Puškina; *Veseli zemljopis* Pere Zlatara; *Sretne priče* Mile Željeznjak i hrvatske narodne bajke.⁵⁵

4.4. Četvrti razred

Prema Nastavnome je planu i programu jedna od nastavnih tema u četvrtome razredu *Književne vrste* među kojima je i bajka, a obrazovno je postignuće *imenovati i razlikovati osnovna obilježja bajke i pripovijetke* te nekih drugih književnih vrsta. Sljedeća je nastavna tema koja je u poveznici s pričom *Uvod, zaplet i rasplet u priči*, odnosno obrazovni ishod: *zamijetiti i razlikovati dijelove fabule* (uvod, zaplet, rasplet).⁵⁶ Među lektirnim se naslovima na dječju priču odnose sljedeći: *Regoč i Šuma Striborova* Ivane Brlić-Mažuranić; *Petrica Kerempuh* Slavka Mihalića; *Snijeg u Splitu* Matka Marušića, *Zlatni danci* Jagode Truhelke; *Moja zlatna dolina* Zlate Kolarić-Kišur, *Ja magarac* i *Zmajevi i vukodlaci* Zvonimira Baloga.⁵⁷

U Kurikulu se među sadržajima za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda nalazi dječja priča, odnosno priča i bajka, a obrazovni ishod u vezi s time je taj da učenik objašnjava osnovna obilježja pripovijetke i bajke.⁵⁸

4.5. Peti razred

Na popisu predloženih književnih djela za cjelovito čitanje u Nastavnome se planu i programu nalaze i ona djela koja bismo uvrstili pod dječju priču, a ona su sljedeća: *šaljive narodne priče*⁵⁹; *Početak plovidbe*; *Veliki zavodnik*; *Šaljive*

⁵⁵ Nacionalni kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik – prijedlog (2016), dostupno na: http://mzos.hr/datoteke/1-Predmetni_kurikulum-Hrvatski_jezik.pdf, pristupano 29. travnja 2021. godine, str. 295

⁵⁶ Nastavni plan i program, str. 33

⁵⁷ Ibid, str. 34

⁵⁸ Ibid, str. 36

⁵⁹ U planu i programu nije izrijekom navedeno bajke čijeg priređivača, no svakako su jedan od boljih izbora *Šaljive narodne priče* čiji je priređivač Stjepko Težak, a koje su objavljene u izdanju *Mozaik knjige* iz 2008. godine te su popraćene ilustracijama Tomislava Tomića.

priče i priče bez šale Zlatka Krilića; *Paunaš* Tita Bilopavlovića; *Istina i ljubav* Ivana Cankara; *Bajka o ribaru i ribici* Aleksandra Puškina i *Legende o Kristu* Selme Lageröf.

U Kurikulu se kao preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda, a u skladu s razvijanjem čitateljskih navika u učenika, *preporučuje zajedničko čitanje kraćih cjelovitih tekstova na satu i u školskoj knjižnici*. Pod tim bismo kraćim tekstovima mogli smatrati i dječju priču. Ti tekstovi služe primarnoj i sekundarnoj literarnoj komunikaciji, a predmet bi razgovora trebao biti učenikovo razumijevanje teksta na temelju doživljaja. Nadalje ishod je koji je u poveznici s dječjom pričom sljedeći: *razlikuje tekstove prema poetskim, proznim i dramskim obilježjima na osnovi tematike, likova i načina izlaganja, strukture teksta*. Među sadržajima se za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda navodi i kratka priča.⁶⁰

4.6. Šesti razred

U Nastavnome je planu i programu nastavna tema *Povjestica* koju također smatramo dječjom pričom,⁶¹ a obrazovni ishodi u vezi s njom glase: *uočiti obilježja povjestice kao djela koje ima elemente pjesničkoga i pripovjednoga izražavanja; razlikovati povjesticu od lirske pjesme*. Od lektirnih su djela dječja priča sljedeća: *Priče iz davnine*, uz napomenu da se izostave *Šuma Striborova* i *Regoč* jer su obrađivane u četvrtome razredu, *Ivane Brlić-Mažuranić*; *Povjestice* *Augusta Šenoa*; *Velebitske vilin staze* *Snježane Grković-Janović*; *Veli Jože Vladimira Nazora*; *Pisma iz moga mlina* *Alfonsea Daudeta* i *Bajka o vratima Danijela Dragojevića*.⁶²

⁶⁰ Kurikul, str. 42–43

⁶¹ Naime Crnković i Težak sljedeće povjestice smatraju pričama u stihu zasnovanima na motivima narodnih priča: *Postolar i vrag*, *Kameni svatovi* i *Kugina kuća* (usp. Crnković, Težak, 2002:149–152). Te se povjestice ujedno i čitaju u šestome razredu.

⁶² Nastavni plan i program, str. 41

Na popisu su predloženih književnih djela za cjelovito čitanje za treći obrazovni ciklus, tj. za šesti, sedmi i osmi razred⁶³, koji se (popis) nalazi u Kurikulu, tekstovi koji pripadaju dječjoj priči sljedeći: *Priče iz davnine* Ivane Brlić-Mažuranić; *Alisa u zemlji čuda* Lewisa Carolla; *Priča o dva brata* Igora Knižeka; *Kameni svatovi* te *Postolar i vrag* Augusta Šenoa.⁶⁴

4.7. Sedmi razred

U Nastavnome je planu i programu na popisu lektire djelo koje bismo uvrstili pod dječju priču *Otključani globus* Pere Zlatara.⁶⁵

4.8. Osmi razred

Prema Nastavnome je planu i programu u osmome razredu nastavna tema *Moderna bajka*, a obrazovni je ishod u vezi s njom sljedeći: *razlikovati modernu bajku od klasične*.⁶⁶

⁶³ Iz toga su razloga u poglavlju *Šesti razred* navedena djela i za sedmi i za osmi razred.

⁶⁴Nacionalni kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik – prijedlog (2016), dostupno na: http://mzos.hr/datoteke/1-Predmetni_kurikulum-Hrvatski_jezik.pdf, pristupano 29. travnja 2021. godine, str. 297

⁶⁵ Nastavni plan i program, str. 46

⁶⁶ Ibid, str. 50

5. Metodički sustavi nastave književnosti

Metodički sustav podrazumijeva određeni pristup temeljnim didaktičkim elementima: nastavnome sadržaju, subjektima nastave (učenicima i nastavniku), nastavnim metodama i sredstvima te sociološkim oblicima rada.⁶⁷

Dragutin Rosandić u knjizi *Metodika književnoga odgoja*⁶⁸ razlikuje sljedeće tipove metodičkih sustava nastave književnosti: dogmatsko-reproduktivni, reproduktivno-eksplikativni, interpretativno-analitički, problemsko-stvaralački, korelacijsko-integracijski, komunikacijski, otvoreni, multimedijски i timski.⁶⁹

S obzirom na to da će u ovome radu biti ponuđeni metodički modeli triju dječjih priča u: interpretativno-analitičkome, problemsko-stvaralačkome, korelacijsko-integracijskome i multimedijskome metodičkom sustavu, spomenuti će se metodički sustavi ovdje pobliže teorijski prikazati.

5.1. Interpretativno-analitički metodički sustav

Književno je djelo temeljni sadržaj nastavnoga procesa u interpretativno-analitičkome sustavu, a njegova je interpretacija osnovni oblik nastavnoga rada. U vezi bi s time valjalo istaknuti činjenicu da se u ovome sustavu naglasak stavlja na jezik umjetničkoga djela i to osobito na estetsku funkciju jezika.

U skladu s doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika, u pojedinome odgojno-obrazovnom razdoblju, djelo postaje predmetom estetskoga doživljaja i estetske spoznaje. Učenik biva izložen svijetu književnoga djela; pri izricanju doživljaja rabi svoje literarno i životno iskustvo te se u učenika razvija osjetljivost za književnoumjetničku riječ kao i kritičko mišljenje te logičko

⁶⁷ Usp. Rosandić, 2005:203 i Poljak, 1982:18, 74–111, 156–166

⁶⁸ Rosandić, D. (2005) *Metodika književnoga odgoja*. Zagreb: Školska knjiga, str. 203–210

⁶⁹ Ibid, str. 203

zaključivanje. S obzirom na to da se učenika nastoji sve više uključiti u nastavni proces te ga poticati na samostalno zaključivanje, nastavne su metode svojstvene ovome sustavu dijaloška metoda (metoda heurističkoga razgovora⁷⁰) i metoda rada na tekstu.

Uloga je nastavnika biti organizatorom i voditeljem nastave, a izvori se znanja koje se rabe ne svode isključivo na nastavnika, već i na druge izvore (npr. književne enciklopedije i leksikone). Nastavnik potiče učenika na izražavanje literarnoga doživljaja, a time i na razvijanje njegova osjetilnoga, emocionalnoga, intelektualnoga i fantazijskoga svijeta.⁷¹

5.1.1. Sustav školske interpretacije

Na temeljima interpretativno-analitičkoga metodičkog sustava počiva sustav školske interpretacije. Sustav se školske interpretacije sastoji od sljedećih faza: doživljajno-spoznajna motivacija; najava teksta i njegova lokalizacija; interpretativno čitanje/poetsko govorenje; emocionalno-intelektualna pauza; objava dojmova; interpretacija teksta i stvaralačka sinteza.⁷²

5.2. Problemsko-stvaralački metodički sustav

Temeljni je nastavni sadržaj u problemsko-stvaralačkome metodičkom sustavu književni problem⁷³, odnosno stvaranje problemske situacije i rješavanje⁷⁴ iste samostalno od strane učenika.⁷⁵

⁷⁰ Više o ovoj metodi pogledati u: Poljak, 1982:144–145

⁷¹ Usp. Rosandić, 2005:204–205

⁷² Usp. ibid, str. 204, 213–219

⁷³ Književni ili literarni problem uključuje intelektualnu, emocionalnu i fantazijsku aktivnost učenika pri njegovu rješavanju. Kada govorimo o literarnome problemu moramo imati na umu da je on višeznačna pojava koja

Pri rješavanju se književnoga/literarnoga problema učenik koristi problemskim, odnosno istraživačkim pristupom te se pri tome uči znanstvenome i kreativnome mišljenju. Ključno je razvijanje učeničkoga kritičkog stava na način da se pri stvaranju problemske situacije odabiru oni literarni problemi koji zahtijevaju etičko opredjeljivanje ili suprotstavljanje spoznaja i iskustava učenika. Mnogobrojni su načini stvaranja literarnoga problema, a Rosandić navodi sljedeće: postavljanje problemskih pitanja i zadataka; postavljanje teza koje treba dokazati; navođenje alternativa koje zahtijevaju opredjeljivanje od strane učenika; čitanje književnokritičkih prosudbi o tekstu koje je potrebno komentirati; anketiranje; citiranje; interpretativno čitanje teksta; usporedba književnoga i glazbenoga/filmskoga/likovnoga djela; usporedba dviju epizoda iz književnoga djela. Literarni se problem pri tome aktualizira, odnosno postavlja u kontekst učenikova vremena.⁷⁶

Nastavna je metoda koja dominira u ovome sustavu istraživačka metoda koja podrazumijeva sljedeće etape: definiranje problema, stvaranje plana istraživanja, postavljanje hipoteze i određivanja metoda njezina potvrđivanja te izvođenje zaključaka.⁷⁷ Ne samo da je istraživačka metoda svojstvena ovome metodičkom sustavu već su u njemu neizbježne i metoda heurističkoga

podrazumijeva mnoštvo različitih asocijacija, osjećaja i misli istraživača (učenika) i to ovisno o učenikovim doživljajno-spoznajnim mogućnostima, stoga je rješenje literarnoga problema višeznačno. Ne samo da rješenje literarnoga problema ovisi o učeniku koji se s njime suočava već i o kontekstu u kojemu se pojavljuje (usp. Rosandić, 2005:220).

⁷⁴ Rosandić razlikuje četiri faze rješavanja problema. Prva faza podrazumijeva usmjeravanje učenikove pažnje na literarni problemi i doživljajno-spoznajne aktivnosti u vezi s time. U drugoj se fazi problem pobliže određuje, odnosno učenik prikuplja potrebne informacije za rješavanje problema. Treću fazu karakterizira sljedeće: postavljanje problemskih pitanja, hipoteza, potraga za argumentacijom, usporedba sa sličnim problemima koje su učenici rješavali, itd. U toj se fazi očekuje učenikov kreativni angažman. Konačno, četvrtoj je fazi svojstveno dokazivanje postavljenih hipoteza u trećoj fazi te iznošenje učenikova suda o rješenju literarnoga problema (usp. Rosandić, 2005:221).

⁷⁵ Usp. *ibid.*, str. 205

⁷⁶ Rosandić, 2005:206, 226–229

⁷⁷ *Ibid.*, str. 225

razgovora⁷⁸ te metoda rada na tekstu, odnosno metoda stvaralačkoga čitanja teksta.⁷⁹

Nastavnikova je uloga biti organizatorom i voditeljem stvaralačko-istraživačkoga procesa, nadgledati učenike i provjeravati njihovu samostalnost u radu.⁸⁰

5.2.1. Problemska nastava

Ovaj je metodički sustav u analogiji s problemskom nastavom⁸¹, a ustroj je nastavnoga sata problemske nastave književnosti sljedeći: stvaranje problemske situacije; definiranje problema i metoda kojima se istražuje problem; samostalan istraživački rad; analiza, korekcija i dopuna rezultata istraživanja; zadaci za samostalan rad.⁸²

5.3. Korelacijsko-integracijski metodički sustav

Pojam *korelacija* predstavlja suodnos među različitim sastavnicama, a pojam *integracija* njihovo sjedinjenje. Prema tome, u predmetu Hrvatski jezik govorimo o unutarpredmetnim vezama koje obuhvaćaju tri nastavna područja: *jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo te kultura i mediji*.⁸³

Međupredmetno se povezivanje odnosi na korelaciju s ostalim nastavnim predmetima što pretpostavlja suradnički odnos među nastavnicima sviju

⁷⁸ Pri primjeni ove metode u problemskoj nastavi Rosandić predlaže upotrebu sljedećih vrsta pitanja: problemska, perspektivna, uopćena i alternativna pitanja. Više o tome pogledati u: Rosandić, 2005:224–225

⁷⁹ Metoda se stvaralačkoga čitanja teksta primjenjuje upotrebom didaktičkih sredstava, poput nastavnih listića, koje je nastavnik prethodno pripremio, a podrazumijeva kreativni učenikov angažman pri čitanju teksta. Naime u ovoj se metodi ogleda načelo aktualizacije nastave jer tekst poziva čitatelja (učenika) na povezivanje njegova vlastitoga iskustva koje u njemu pobuđuje taj tekst (usp. Rosandić, 2005:225).

⁸⁰ Usp. Rosandić, 2005:226

⁸¹ O problemskoj nastavi pogledati u: Poljak, 1982:152–153

⁸² Rosandić, 2005:221

⁸³ O tome pogledati u: Kurikul, str. 9–11

predmeta.⁸⁴ Tu je važno naglasiti postojanje sadržajne strukture (činjenice i pojmovi) unutar nekoga predmeta na temelju kojih se ostvaruje međupredmetno povezivanje. Tada govorimo o sadržajno-informacijskome tipu međupredmetnih veza koji se ostvaruje na temelju suodnosa zajedničkoga sadržaja ili komponenti dvaju predmeta, odnosno predmeta Hrvatski jezik i kojega drugoga. Tri su temeljna oblika takva tipa međupredmetnih veza: povezivanje na temelju znanstvenih spoznaja; povezivanje na temelju metodoloških postupaka (uspostavljanje filozofskih, povijesnih, gnostičkih, semiotičkih i logičkih pristupa) i povezivanje na temelju vrijednosnih aspekata (idejnih, etičkih, estetičkih i društvenih).⁸⁵ Iz organizacije se odgojno-obrazovnoga procesa izvode dva tipa korelacija: sinkronijski i asinkronijski. Sinkronijski se tip korelacije temelji na usporednome proučavanju nastavnoga sadržaja u različitim predmetima. Asinkronijski tip podrazumijeva tzv. perspektivnu korelaciju u kojoj se nastavni sadržaj najprije proučava u jednome predmetu, a potom služi kao najava za drugi predmet.⁸⁶

Pišući o povezivanju umjetnosti u nastavi Rosandić izdvaja načelo korelacije umjetničkih područja u nastavi. U tome kontekstu autor spominje povezivanje sljedećih umjetnosti s književnošću: likovne, glazbene i filmske. Neke su od mogućnosti povezivanja umjetnosti u nastavi, koje navodi Rosandić, sljedeće: povezivanje književnoga djela s djelima drugih umjetnosti na razini teme; prijenos književnoga djela u drugi medij (npr. glazbeni); različite vrste književnih djela kao inspiracija ostalim vrstama umjetnosti; povezanost književnih likova sa sadržajima drugih umjetnosti; paralelno proučavanje umjetničke epohe i umjetničkih smjerova u književnosti i ostalim umjetnostima.⁸⁷

⁸⁴ Usp. Rosandić, 2005:251–252

⁸⁵ Rosandić, 2005:257–258

⁸⁶ Ibid, str. 2005:259–260

⁸⁷ Usp, ibid, str. 258

Paradigma cjelovite kurikularne reforma pod nazivom *Škola za život* obuhvaća i tzv. međupredmetne teme⁸⁸, odnosno njihovu integraciju u sve nastavne predmete osnovnih i srednjih škola.

Uloga je nastavnika u korelacijsko-integracijskome metodičkom sustavu biti organizatorom i voditeljem nastavnoga procesa u kojemu pri korelaciji s drugim nastavnim predmetima on vodi računa o načelu autonomnosti nastavnoga predmeta.⁸⁹

5.4. Multimedijски metodički sustav

Tumačeći multimedijски metodički sustav Rosandić navodi njegovo temeljno obilježje: prenošenje sadržaja umjetničke i književnoznanstvene poruke putem različitih medija. Mediji su koje navodi sljedeći: pisani (knjiga, udžbenik, čitanka); audio (zvučni zapisi, CD-ovi); audiovizualni (televizija, računalo) i elektronički (Internet).⁹⁰ U novijoj se literaturi uočava, a u skladu s razvojem društva i tehnologije, sveobuhvatniji pristup ovome sustavu. O tome svjedoči rad u rukopisu autorice Karol Visinko čije je objavljivanje u tijeku.

U knjizi *Čitanje – poučavanje i učenje* Visinko postavlja nastavni predmet Hrvatski jezik u kontekst strateških dokumenata. Jedan su od tih dokumenata, koje autorica izdvaja, Smjernice za strategiju odgoja, obrazovanja, znanosti i tehnologije koje je donijelo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta 2012. godine. U središtu se pozornosti tih Smjernica, piše Visinko, nalaze ključne kompetencije za cjeloživotno učenje, a jedna je od njih digitalna kompetencija.⁹¹

⁸⁸ Sedam je međupredmetnih tema koje svoje izvorište sadrže u općeljudskim vrijednostima i kompetencijama za život u 21. stoljeću, a one su sljedeće: Osobni i socijalni razvoj; Učiti kako učiti; Građanski odgoj i obrazovanje; Zdravlje; Poduzetništvo; Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije; Održivi razvoj (usp. Međupredmetne teme – Škola za život, <https://skolazazivot.hr/medupredmetne-teme/>, pristupano 17. lipnja 2021.)

⁸⁹ Usp. Rosandić, 2005:206, 259

⁹⁰ Usp, ibid, str. 209

⁹¹ Visinko, 2014:16–18

Nadalje u poglavlju knjige *Hrvatski jezik i digitalna kompetencija – mogućnosti čitanja* autorica raspravlja o sljedećemu: medijskoj pismenosti; mogućnostima malverzacije podataka dobivenih na mrežnim stranicama, a osobito u vezi s lektirom; primjeni digitalne kompetencije u području medijske kulture u sklopu nastave Hrvatskoga jezika te navodi nekoliko primjera vježbi s hipertekstom.⁹²

Zbog napretka je tehnologije, odnosno promjene zahtjeva suvremenoga društva potrebno znati upotrebljavati suvremene medije, stoga je posjedovanje digitalne kompetencije ključno i u strateškim dokumentima aktualne obrazovne reforme *Škola za život*. Od dokumenata valja ovdje izdvojiti Kurikul međupredmetne teme *Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije*.⁹³ Svrha se primjene ove međupredmetne teme u nastavi može prikazati sljedećim navodom iz dokumenta: *Promišljena uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije u učenju i poučavanju doprinosi digitalnomu opismenjavanju učenika. Uvođenjem novih pedagoških pristupa, primjenom tehnologije i boljom dostupnošću kvalitetnih digitalnih obrazovnih sadržaja učenicima se omogućava ovladavanje osnovnim vještinama potrebnima za život i rad u 21. stoljeću*.⁹⁴

U skladu sa svime navedenim moguća je primjena raznih digitalnih alata u nastavnome radu, a upotreba je nekih od njih predložena u metodičkim modelima koji se donose u ovome radu.⁹⁵

⁹² Visinko, 2005:206–213

⁹³ Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu *Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije* za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html, pristupano 25. lipnja 2021,

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Digitalni su alati čija je primjena preporučena u metodičkim modelima koji se nalaze u ovome radu sljedeći: Canva, Padlet i Pixton. Popis je navedenih, ali i drugih digitalnih alata dostupan na *web*-stranici: škola za život. hr, <https://skolazazivot.hr/>, pristupano 25. lipnja 2021.

6. Metodologija istraživanja

6.1. Ciljevi istraživanja

Cilj je istraživanja u ovome radu primjerima metodičkih modela odabranih priča, *Zeleni dar budućnosti*; *Priča o priči* i *Zaposlena jesen*, potaknuti njihovu primjenu u nastavnoj praksi. S obzirom na to da se metodički modeli navedenih priča donose u različitim metodičkim sustavima, odnosno interpretativno-analitičkome, problemsko-stvaralačkome, korelacijsko-integracijskome i multimedijjskome, cilj je pokazati raznolike mogućnosti njihove primjene u nastavnoj praksi.

6.2. Pretpostavke istraživanja

Kada bi se istraživanje predloženo u ovome radu, odnosno primjena predloženih metodičkih modela provela u školi, tj. u petome i šestome razredu pretpostavke bi bile sljedeće: (1) učenici ostvaruju ishode predviđene za pojedino odgojno-obrazovno razdoblje koji su navedeni u Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije; (2) učenici ostvaruju ishode predviđene za pojedino odgojno-obrazovno razdoblje koji su navedeni u Odluci o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu *Održivi razvoj* i u Odluci o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu *Osobni i socijalni razvoj*; (3) učenici ovladavaju digitalnom kompetencijom.

Ishodi su navedeni u Kurikulu, koji su predviđeni za ostvarivanje prilikom primjene metodičkih modela priča za peti razred (*Zeleni dar budućnosti*; *Zaposlena jesen*), sljedeći: (1) učenik piše tekstove trodijelne strukture u skladu s temom; (2) učenik obrazlaže doživljaj književnoga teksta, objašnjava uočene ideje povezujući tekst sa svijetom oko sebe; (3) učenik razlikuje temeljna žanrovska obilježja književnoga teksta; (4) učenik se stvaralački izražava prema

*vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.*⁹⁶

Ishodi su navedeni u Kurikulu, koji su predviđeni za ostvarivanje primjene metodičkoga modela priče za šesti razred (*Priča o priči*), sljedeći: (1) *učenik piše pripovjedne i opisne tekstove prema planu pisanja*; (2) *učenik obrazlaže vlastite stavove u vezi s pročitanim tekstom*; (3) *učenik obrazlaže značenje književnoga teksta na temelju vlastitoga čitateljskog iskustva i znanja o književnosti*; (4) *učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.*⁹⁷

Ishodi su međupredmetne teme *Održivi razvoj* predviđeni za ostvarivanje prilikom primjene metodičkoga modela priče *Zeleni dar budućnosti* u petome razredu sljedeći: (1) *prepoznaje važnost očuvanja okoliša za opću dobrobit*; (2) *razlikuje pozitivne i negativne utjecaje čovjeka na prirodu i okoliš*; (3) *uočava da u prirodi postoji međudjelovanje i međuovisnost*; (4) *objašnjava da djelovanje ima posljedice i rezultate*; (5) *opisuje kako pojedinac djeluje na zaštitu prirodnih resursa.*⁹⁸

Ishodi su međupredmetne teme *Osobni i socijalni razvoj* predviđeni za ostvarivanje prilikom primjene metodičkih modela priča *Priča o priči* i *Zaposlena jesen* u šestome, odnosno petome razredu sljedeći: (1) *razvija sliku o sebi*; (2) *razvija osobne potencijale*; (3) *razvija radne navike*; (4) *razvija komunikacijske kompetencije*; (5) *suradnički uči i radi u timu*; (6) *pridonosi*

⁹⁶ Kurikul, str. 40, 42, 43

⁹⁷ Ibid, str. 47–49

⁹⁸ Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu *Održivi razvoj*, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_152.html, pristupano 5. srpnja 2021.

razredu i školi; (7) uvažava osjećaje i potrebe drugih; (8) navodi ljudska prava.⁹⁹

6.3. Uzorak istraživanja

Primjena je metodičkih modela donesenih u ovome radu prikladna u petome, odnosno šestome razredu.

Zbog svoje misaono-spoznajne zahtjevnosti, koja obuhvaća ne samo složeniji pristup književnoteorijskoj problematici glede pozicije pripovjedača već i dubokomnu poruku koja je u poveznici s ekološkom problematikom priče, a mogli bismo ju prikazati mišlju fra Bože Vulete koja glasi da je *ekologija odgoj za život*¹⁰⁰, priča je *Zeleni dar budućnosti* prikladna doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika petoga razreda. O namijenjenosti ove priče učenicima petoga razreda svjedoči i podatak da se priča nalazi u udžbeniku *Hrvatski bez granica 5*, udžbeniku Hrvatskoga jezika za peti razred osnovne škole.¹⁰¹

Misaono-tematska razina Priče o priči, koja implicitno progovara o tematici čovjekova samopoimanja, upućuje na njezinu iznimnu odgojnu vrijednost, a njezin metatekstualni karakter podrazumijeva zrelijega čitatelja. Uzevši u obzir stupanj kognitivnoga razvoja dvanaestogodišnjaka¹⁰² smatram ovu priču prikladnom za obradbu u šestome razredu. O namijenjenosti ove priče učenicima šestoga razreda svjedoči i podatak da se priča nalazi u udžbeniku

⁹⁹ Odluka o donošenju kurikulumu za međupredmetnu temu *Osobni i socijalni razvoj*, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html, pristupano 5. srpnja 2021.

¹⁰⁰ Usp. Visinko, 2005:19

¹⁰¹ Levak, J., Močibob, I. Sandalić, J., Petto, I., Budija, K. (2020) *Hrvatski bez granica 5*. Integrirani udžbenik Hrvatskoga jezika i književnosti za peti razred osnovne škole. Zagreb: Školska knjiga, udžbenik je dostupan na sljedećoj poveznici: <https://www.e-sfera.hr/prelistaj-udzbenik/6b9bc976-1e34-4247-a8c0-d5e8ea69010a>, pristupano 23. lipnja 2021.

¹⁰² Jean Piaget razlikuje četiri razdoblja kognitivnoga razvoja djece: senzomotoričko razdoblje, predoperacijsko razdoblje, razdoblje konkretnih operacija i razdoblje formalnih operacija. Za početak ovoga potonjega razdoblja Piaget uzima dvanaestu godinu života, a osobita je značajka ovoga razdoblja sposobnost hipotetičko-deduktivnoga rasuđivanja (usp. Vasta, R; Haith, M; Miller, S, 1998:253, 289–290).

Hrvatski bez granica 6, udžbeniku Hrvatskoga jezika za šesti razred osnovne škole.¹⁰³

S obzirom na jezik i stil priče *Zaposlena jesen*, koji je blizak djeci mlađe školske dobi, te jednostavnu strukturu priče, koja je pogodna početnome proučavanju proznih vrsta, ovu priču smatram prikladnom za obradbu u petome razredu. O namijenjenosti ove priče učenicima petoga razreda svjedoči i podatak da se priča nalazi u udžbeniku *Hrvatski bez granica 5*, udžbeniku Hrvatskoga jezika za peti razred osnovne škole.¹⁰⁴

6.4. Rezultati istraživanja

Usmjerenim se pitanjima u fazi objave dojmova ostvaruje ishod u kojemu *učenik obrazlaže doživljaj književnoga teksta (Zeleni dar budućnosti; Zaposlena jesen)*, odnosno *obrazlaže stavove u vezi s pročitanim tekstom (Priča o priči)*.

Provedbom se zadataka koji zahtijevaju primjenu koje od strategija čitanja (strategija ustroja teksta, strategija postavljanja pitanja) kao i zadacima koji podrazumijevaju primjenu književnoteorijskoga aparata (tema, osnovna misao, pripovjedne tehnike, vrsta pripovjedača, karakterizacija lika) te usmjerenim pitanjima, u fazi interpretacije priča, ostvaruje ishod u kojemu *učenik razlikuje temeljna žanrovska obilježja književnoga teksta (Zeleni dar budućnosti; Zaposlena jesen)*, odnosno *obrazlaže značenje književnoga teksta na temelju vlastitoga čitateljskog iskustva i znanja o književnosti (Priča o priči)*.

¹⁰³ Budija, K., Levak, J., Močibob, I. Sandalić, J., Petto, I., (2020) *Hrvatski bez granica 6*. Integrirani udžbenik Hrvatskoga jezika i književnosti za šesti razred osnovne škole. Zagreb: Školska knjiga, dostupno na: <https://www.e-sfera.hr/prelistaj-udzbenik/0e286b24-d8b6-4359-9b9b-ad79bdbd78b1>.

¹⁰⁴ Levak, J., Močibob, I. Sandalić, J., Petto, I., Budija, K. (2020) *Hrvatski bez granica 5*. Integrirani udžbenik Hrvatskoga jezika i književnosti za peti razred osnovne škole. Zagreb: Školska knjiga, udžbenik je dostupan na sljedećoj poveznici: <https://www.e-sfera.hr/prelistaj-udzbenik/6b9bc976-1e34-4247-a8c0-d5e8ea69010a>, pristupano 23. lipnja 2021.

Ishod se koji glasi: *učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta ostvaruje prilikom pisanja sastavaka u fazi stvaralačke sinteze. U kontekstu se priče *Zeleni dar budućnosti* to odnosi na pisanje sastavka *Poruka u boci* u interpretativno-analitičkome metodičkom sustavu i pisanje sastavka *Moj dan na Marjanu* u multimedijškome metodičkome sustavu. Tim se zadatkom ostvaruje i ishod koji glasi: *učenik piše tekstove trodijelne strukture u skladu s temom*. Nadalje u kontekstu priče *Priča o priči* ishod se koji podrazumijeva učenikovo stvaralačko izražavanje ostvaruje u zadatku u kojemu se od učenika traži da omiljenoj priči iz djetinjstva promjene završetak; u skupnome zadatku osmišljavanja kompozicijskih dijelova priče i u zadatku koji se odnosi na uvježbavanje pisanja sastavka, tj. kompozicije i njezinih dijelova. Ostvarivanje navedenoga ishoda prilikom potonjega zadatka podrazumijeva i simultano ostvarivanje ishoda koji glasi: *učenik piše pripovjedne i opisne tekstove prema planu pisanja*.*

Zadaci s nastavnih listića namijenjeni skupnome radu u metodičkome modelu priče *Zeleni dar budućnosti* u korelacijsko-integracijskome metodičkom sustavu podrazumijevaju ostvarivanje ishoda međupredmetne teme *Održivi razvoj*. Nadalje prilikom provođenja svojevrsnih debata u problemsko-stvaralačkim metodičkim sustavima metodičkih modela *Priče o priči* i *Zaposlene jeseni* ostvaruju se ishodi međupredmetne teme *Osobni i socijalni razvoj*. Tako se u spomenutome metodičkom modelu *Priče o priči* ostvaruje sljedeće: *razvija sliku o sebi; razvija komunikacijske kompetencije; suradnički uči i radi u timu*¹⁰⁵; *uvažava osjećaje i potrebe drugih*. U metodičkome modelu *Zaposlene jeseni* u problemsko-stvaralačkome metodičkome sustavu ostvaruju se sljedeći ishodi: *razvija sliku o sebi; suradnički uči i radi u tim; uvažava osjećaje i potrebe drugih*. Ishodi se međupredmetne teme *Osobni i socijalni razvoj* ostvaruju i

¹⁰⁵ Ovaj se ishod ostvaruje i u skupnome radu koji je predviđen u metodičkome modelu *Zelenoga dara budućnosti* u korelacijsko-integracijskome metodičkom sustavu.

metodičkome modelu Zaposlene jeseni u korelacijsko-integracijskome metodičkom sustavu i to provođenjem radionice: *razvija sliku o sebi; razvija osobne potencijale; razvija radne navike; pridonosi razredu i školi.*

Učenik ovladava digitalnom kompetencijom obavljajući sljedeće aktivnosti koje su navedene u primjerima metodičkih modela odabranih priča: pretraživanjem *web*-stranica; rješavanjem kvizova na tabletima ili pametnim telefonima; posjećivanjem virtualne izložbe; radom u digitalnim alatima: Canva, Padlet i Pixton.

7. Dragutin Horkić, *Zeleni dar budućnosti*

Priča je *Zeleni dar budućnosti* dio zbirke priča *Pa ipak leti: svakodnevni zemljopis* autora Dragutina Horkića.¹⁰⁶ Motivsko-tematska je okosnica zbirke suodnos čovjeka i prirode, a u priči *Zeleni dar budućnosti* osobito do izražaja dolaze uzajamnost i međusobna isprepletenost kao temeljne karakteristike toga odnosa.

7.1. Interpretativno-analički metodički sustav

U fazi doživljajno-spoznajne motivacije nastavnik učenicima pokazuje fotografiju na kojoj se nalazi natpis: *Zasadi drvo, ne budi panj!* koji je logo istoimene kampanje sadnje stabala u Hrvatskoj. Uspostavljajući analogiju s frazemima hrvatskoga jezika u kojima se uz leksem *PANJ* vezuje pojam pojedinačne pasivnosti (*sjediti/stajati kao panj; sjediti/stajati ukočen kao panj*) nastavnik može potaknuti učenike na zaključivanje o značenju, odnosno kontekstu upotrebe ovoga frazema. Tumačeći značenje riječi *panj*, kao dijela drveta koji ostaje uz korijen kad se stablo otpili i sruši,¹⁰⁷ nastavnik pobliže objašnjava značenje spomenuta frazema te ga povezuje s kontekstom priče *Zeleni dar budućnosti*. Ta bi kontekstorska rečenica u fazi najave teksta i njegove lokalizacije mogla glasiti ovako: *Jesu li likovi u priči koja slijedi nalik panjevima ili ipak nisu, saznat ćemo za koji trenutak.*

¹⁰⁶ Horkić, D. (1990) *Pa ipak leti: svakodnevni zemljopis*. Zagreb: Školska knjiga, str. 7–8. Tekst se priče nalazi u poglavlju *Prilozi* na kraju ovoga rada.

¹⁰⁷ Prema: [hjp.znanje.hr, https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eFZiWhE%253D](https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eFZiWhE%253D), pristupano 10. lipnja 2021.



Slika 1

Nakon nastavnikova interpretativnoga čitanja, odnosno emocionalno-intelektualne pauze slijedi faza objave dojmova. U toj fazi nastavnik postavlja pitanja učenicima vezana uz njihov doživljaj teksta, a ona mogu biti poput sljedećih: *Koje je osjećaje u vama pobudila ova priča? Kako ste doživjeli lik profesora Kolombatovića? Jesu li vas zadivili on i njegovi učenici? Zašto? Biste li im se rado pridružili u sadnji stabala? Zašto? Što možete zaključiti – jesu li likovi iz priče nalik panjevima o kakvima smo govorili na početku sata? Obrazložite.*

U fazi se interpretacije djela analizira sadržajno-izrazna struktura teksta, odnosno nastavnik potiče učenike na samostalno zaključivanje, a u skladu s doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika kao i sadržajima predviđenima u Kurikulu.¹⁰⁸ U prvome se dijelu interpretacije provjerava učenikovo razumijevanje pročitana djela.

¹⁰⁸ O tome pogledati u: Kurikul, str. 42–43

Kako bi provjerio umiju li učenici odrediti redosljed događaja u priči nastavnik može zadati učenicima zadatak na nastavnome listiću, odnosno primijeniti jednu od strategija čitanja – strategiju ustroja teksta.¹⁰⁹

Ovdje se donosi predloženi zadatak na nastavnome listiću.¹¹⁰

Zadatak

Pročitajte naslove te uz svaki pravokutnik napišite odgovarajući redni broj od 1. do 4.

Šuma – zeleni dar budućnosti

Borba kržljivoga bilja i tvrdoga
kamenja

Pomoć bilju vrećicama zemlje u borbi s kamenjem

Mladice raznoga drveća

Nakon ovoga se zadataka može povući paralela s kompozicijom teksta, odnosno nastavnik može potaknuti učenike da na temelju redosljeda događaja u priči koji su odredili zaključče o fazama kompozicije priče, odnosno uvodu, zapletu, vrhuncu i raspletu.

Nadalje kako bi nastavnik provjerio razumijevanje priče od strane učenika može učenicima zadati zadatak na nastavnome listiću u kojemu učenici trebaju usporediti izgled brda Marjan prvi put kada je profesor Kolombatović onamo odveo svoje učenike te kako se njegov izgled mijenjao kasnije. Ovdje se donosi predloženi zadatak na nastavnome listiću.

¹⁰⁹ O tome pogledati u: Visinko, 2014:104–109

¹¹⁰ Usp. Visinko, 2014:106

Zadatak

Usporedite izgled brda Marjan nakon prvoga posjeta profesora Kolombatovića i njegovih učenika te nekoliko godina kasnije. U lijevi dio tablice upišite rečenice iz teksta kojima opisujete početni izgleda Marjana, a u desni kasniji.

Prvi posjet Marjanu – izgled Marjana	Kasniji posjeti Marjanu – izgled Marjana

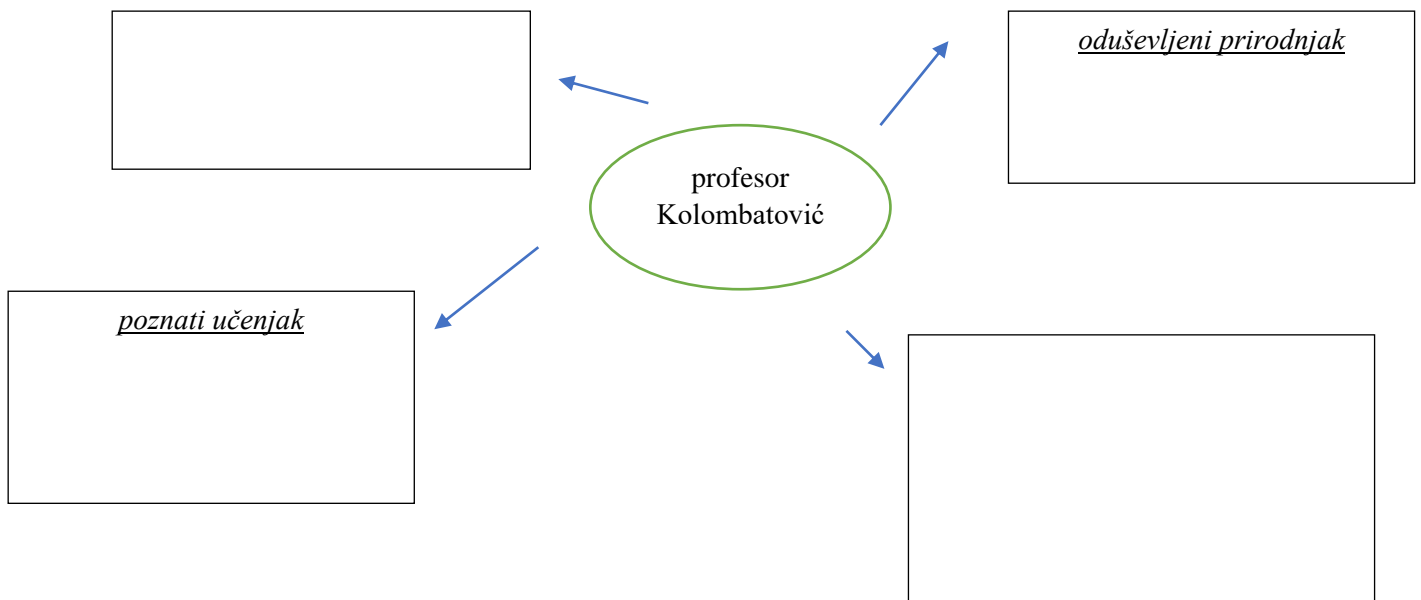
Prilikom tumačenja osnovne misli djela, a koja je u uskoj vezi s naslovom i završetkom priče, nastavnik može učenicima zadati zadatak da iznesu svoje asocijacije vezane uz priču. Uz njihove nastavnik može dodati sljedeće te ih napisati na ploču: *zajedništvo*, *strpljivost*, *ustrajnost* i *budućnost*. Nakon što ih je zapisao na ploču nastavnik zatraži od učenika da na temelju svojih asocijacija, koje su netom izrekli, i asocijacija koje su na ploči oblikuju osnovnu misao djela.

Navedene asocijacije i osnovnu misao djela nastavnik može povezati s karakterizacijom glavnoga lika njegovim postupcima, odnosno lika profesora Kolombatovića. Nastavnik podijeli učenicima nastavni listić s trima temeljnim određenjima ovoga lika, a zadatak je učenika da pored tih određenja napišu

rečenice iz teksta kojima će potvrditi svako pojedino određenje. Ovdje se donosi predloženi zadatak na nastavnome listiću.

Zadatak

Pored svakoga određenja profesora Kolombatovića u dvama pravokutnicima napišite rečenice iz teksta kojima ćete potvrditi ta određenja. Istu rečenicu možete ponoviti kod obaju određenja. U preostala dva prazna pravokutnika napišite po dvije osobine koje biste pridali profesoru Kolombatoviću i napišite na temelju kojih ste se njegovih postupaka odlučili za koju osobinu.



U fazi se stvaralačke sinteze nastavnik može vratiti početku priče, odnosno potaknuti učenike da uoče konture još jedne priče s kojom nas pripovjedač

inicijalno upoznaje, ali ju nam ne odaje. Zadatak učenika može biti da napišu priču čiji bi naslov glasio: *Poruka u boci*.¹¹¹

7.2. Problemsko-stvaralački metodički sustav

U priči se *Zeleni dar budućnosti* može uočiti segment koji bismo uvrstili u kontekst književnoteorijske problematike, a koji se odnosi na uspostavljanje razlike između pripovjedača u prvoj i trećoj osobi. Naime u Kurikulu je u ishodima navedeno da učenik primjenjuje temeljna književnoteorijska znanja, odnosno pripovijedanje o događajima na konkretnim primjerima.¹¹² U kontekstu se pripovijedanja o događajima uspostavlja razlika između dviju vrsta pripovjedača: u prvoj i trećoj osobi. S obzirom na složeniju poziciju pripovjedača u priči *Zeleni dar budućnosti*, na satu se može problematizirati književnoteorijsko određenje vrsta pripovjedača.

Pri početku teksta pripovjedač navodi sljedeće: *Znam i za istiniti događaj koji zvuči kao priča, znam podatke koji zaslužuju da se o njima napiše priča*. Na temelju toga nastavnik može učenicima postaviti problemsko pitanje koje bi glasilo: *Možemo li vjerovati pripovjedaču da se ono o čemu piše zaista dogodilo?* te tu govorimo o prvoj fazi nastavnoga sata u kojoj se stvara problemska situacija.

U fazi definiranja problema i metoda kojima se istražuje problem može se tražiti od učenika da u tekstu pronađu činjenične podatke te da njihovu točnost provjere pretražujući određene *web*-stranice. Pretpostavka je da će učenici uočiti u priči podatak o imenu i prezimenu glavnoga lika; određenja u vezi s njegovim zvanjem (prirodnjak, učenjak, pisac); područje njegova djelovanja (šuma Marjan u Splitu); godinu njegove smrti (1908).

¹¹¹ O pisanju motiviranu književnim tekstom pogledati u: Visinko, 2010:132–148

¹¹² Usp. Kurikul, str. 42

U fazi samostalnoga istraživačkog rada učenici provjeravaju izdvojene podatke na službenoj *web*-stranici Društva za zaštitu i unapređenje Marjana *Marjan*¹¹³ te natuknicu *Juraj Kolombatović* iz digitalnoga izdanja Hrvatske enciklopedije čiji je izdavač Leksikografski zavod *Miroslav Krleža*.¹¹⁴ Učenici dolaze do zaključka da je Juraj Kolombatović bio profesor matematike i prirodopisa te da je djelovao u Splitu gdje je i preminuo 1908. godine, kao i da je bio prvi predsjednik društva *Marjan*, za čijega je mandata pokrenuto prvo intenzivno pošumljavanje Marjana. Nakon što su provjerili podatke nastavnik upućuje učenike da se prisjete razlike između pripovjedača u prvoj i trećoj osobi. Pretpostavka je da će se učenici prisjetiti da je pripovjedač u prvoj osobi i sam sudionik u događaju o kojemu pripovijeda te da iznosi vlastite osjećaje i zapažanja, odnosno da je pripovjedač u trećoj osobi promatrač koji iznosi osjećaje, misli i stavove likova u djelu.¹¹⁵ Zatim se učenici vraćaju priči, odnosno odgovaraju na usmjerena pitanja na nastavnome listiću. Ovdje se donosi prijedlog pitanja, odnosno zadataka.

Zadaci

1. Pronađite u tekstu dio kojim se navodi da počinje priča. Zapišite tu rečenicu na praznu crtu.

2. Pročitajte priču od toga dijela i zaključite o kojoj je vrsti pripovjedača riječ. Svoj odgovor zapišite na praznu crtu.

3. Je li pripovjedač sudionik događaja, odnosno priče o sadnji stabala? Po čemu to zaključujete? Svoj odgovor zapišite na praznu crtu.

¹¹³ drustvomarjan.hr, <http://drustvomarjan.hr/uncategorized/sve-o-marjanskoj-sumi/1903-05-09>, pristupano 13. lipnja 2021.

¹¹⁴ enciklopedija.hr, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32461>, pristupano 13. lipnja 2021.

¹¹⁵ Usp. Levak, J., Močibob, I., Sandalić, J., Pettö, I., Budija, K. (2020) *Hrvatski bez granica* 5, 1. dio. Zagreb: Školska knjiga, str. 40–41 i Solar, M. (1977) *Teorija književnosti*. Zagreb: Školska knjiga, str. 156

-
4. Vratite se sada početku priče *Zeleni dar budućnosti* i pročitajte je do rečenice u kojoj se nalazi podatak da počinje priča. U kojoj osobi pripovijeda pripovjedač? Svoj odgovor zapišite na praznu crtu.
-

U fazi analize, korekcije i dopunjavanja rezultata istraživanja nastavnik provjerava odgovore do kojih su učenici došli tako da proziva različite učenike. Svrha je sata, odnosno teme o problematici pouzdanosti pripovjedača da učenici zaključe da su u priči *Zeleni dar budućnosti* prisutne obje vrste pripovjedača, odnosno da pripovjedač pripovijedajući samu priču o sadnji stabala ne sudjeluje u događaju, već da je samo promatrač koji iznosi, u ovome slučaju, istinite podatke.

7.3. Korelacijsko-integracijski metodički sustav

Zbog ekološke se problematike, koja je u pozadini ove priče, *Zeleni dar budućnosti* može dovesti u vezu s međupredmetnom temom *Održivi razvoj*¹¹⁶ koja je jedna od sedam izdvojenih tema u sklopu obrazovne reforme *Škola za život*. Ova međupredmetna tema podrazumijeva tri razine održivosti: društvenu, ekonomsku i okolišnu. Na temelju se potonje razine uspostavlja poveznica s Horkićevom pričom. Svrha je teme razviti svijest u učenika o složenosti odnosa između ljudi i okoliša, odnosno osvijestiti mu koja je njegova uloga, utemeljena na osobnoj odgovornosti i aktivizmu usmjerenu na budućnost, u tome odnosu.

Tri su temeljne domene međupredmetne teme *Održivi razvoj*: povezanost, djelovanje i dobrobit. Te se domene, kao ključni idejni koncepti, mogu

¹¹⁶ Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu *Održivi razvoj* za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_152.html, pristupano 9. lipnja 2021.

prepoznati u odabranoj priči. Nastavnik podijeli učenike u tri skupine čiji će se usmjereni zadaci temeljiti na jednoj od triju spomenutih domena: zadaci se prve skupine tiču domene povezanosti; zadaci se druge skupine odnose na domenu djelovanja, a zadaci treće skupine obuhvaćaju domenu dobrobiti. Uz polazni tekst, odnosno odabranu priču, kao predložak služi novinski članak na temu ekološkoga zagađenja amazonske šume koji je nastavnik prethodno osmislio. Ovdje se donosi primjer osmišljenoga novinskoga članka.

Novinski članak

UMIRU ZELENA PLUĆA PLANETA ZEMLJE

Amazonska se šuma sve više suši. Oko 4 060 700 m² drveća nestaje svakih pet sekundi – što uzrokuje i nestajanje oko sto biljnih vrsta dnevno. Upravo je to područje najugroženije djelovanjem čovjeka. Svake godine milijuni hektara nestaju zbog krčenja zemlje za obrađivanje tla i za korištenje drveta kao goriva. Šume uništava i sve veća količina ispušnih plinova iz automobila, prekomjerna proizvodnja papira, taloženje otpada, širenje ozonskih rupa i *efekt staklenika*. Nestanku šuma doprinosi i sve veće krčenje radi izgradnje cesta. Učestala su i zagađenja koja nastaju zbog ljudske nemarnosti – primjerice nepromišljenoga bacanja opušaka. Zbog krčenja Amazonije sve više biljnih i životinjskih vrsta suočeno je s opasnošću izumiranja – što povlači za sobom značajno smanjenje biološke raznolikosti na zemlji. Pored toga krčenje Amazonije podrazumijeva i

propadanje *pluća planete* jer ta šuma proizvodi četvrtinu kisika na Zemlji.¹¹⁷

Čitajući „Zeleni dar budućnosti“ vidjeli smo da je marjanska šuma bila dobro očuvana u vrijeme profesora Kolombatovića. No, što se dogodi kada ljudska ruka ne djeluje na korist, već štetu prirode? Odgovor na to pitanje dobit ćete kada pročitate novinski članak o izumiranju šume u Amazoniji u Južnoj Americi. Pročitajte novinski članak koji je pred vama i odgovorite na postavljena pitanja koja se nalaze na nastavnome listiću. Odgovore zapišite na prazan list papira nakon što o njima raspravite u skupini.

Prva skupina → Povezanost

Pročitajte još jednom priču „Zeleni dar budućnosti“ Dragutina Horkića. Izdvojite iz priče rečenicu iz koje zaključujete o zajedništvu između profesora Kolombatovića i učenika.

Pretpostavka je da bi učenici mogli izdvojiti sljedeću rečenicu: *Malo ima zemlje u jednoj vrećici, ali kad je vrećica mnogo – i zemlje je mnogo.*

Nakon što su izdvojili rečenicu učenici čitaju novinski članak i odgovaraju na pitanja u poveznici s temom skupine kojoj pripadaju.

Pitanja za prvu skupinu

1. Prepoznajte u tekstu i izdvojite negativne utjecaje na prirodu koji su posljedica ljudske nemarnosti.
2. Vratite se rečenici iz Horkićeve priče koju ste izdvojili. Govori li ona o pozitivnome ili negativnome djelovanju čovjeka na prirodu? Vratite se

¹¹⁷ Prilagođeno prema: medjimurje.hr, <https://medjimurje.hr/magazin/biljke-i-gljive/zastita-sume-kako-zastiti-sume-8402/>; milanospettacoli.com, <https://hr.milanospettacoli.com/krcenje-suma-amazone-uzroci-i-posljedice>, pristupano 9.lipnja 2021.

odgovoru na prvo pitanje i razmislite o dvojakim učincima čovjeka na prirodu te o tome raspravite u skupini.

Druga skupina → Djelovanje

Pročitajte još jednom priču „Zeleni dar budućnosti“ Dragutina Horkića. Izdvojite iz priče rečenicu iz koje zaključujete na koji su način profesor Kolombatović i učenici pomagali prirodi, odnosno Marjanu.

Pretpostavka je da bi učenici mogli izdvojiti sljedeću rečenicu: *Posjećivali su dio po dio Marjana, razbacivali zemlju među kamenje, a kad se nakupilo dovoljno zemlje, sadili su mladice borova, čempresa, pinija.*

Nakon što su izdvojili rečenicu učenici čitaju novinski članak i odgovaraju na pitanja u poveznici s temom skupine kojoj pripadaju.

Pitanja za drugu skupinu

1. Izdvojite iz teksta rečenice iz kojih zaključujete o posljedicama čovjekova ponašanja na prirodu, a onda i njega samoga.
2. Kako bi se ljudi trebali ponašati da svoju štetu šumama svedu na minimum? Koji su vaši prijedlozi?

Treća skupina → Dobrobit

Pročitajte još jednom priču „Zeleni dar budućnosti“ Dragutina Horkića. Izdvojite iz priče rečenicu iz koje zaključujete o pozitivnoj posljedici koju je na Marjan ostavila djelatnost profesora Kolombatovića i učenika.

Pretpostavka je da bi učenici mogli izdvojiti sljedeću rečenicu: *A kad je godine 1908. profesor Kolombatović umro, Splitu i nama je ostao njegov zeleni dar – divna šuma na Marjanu.*

Nakon što su izdvojili rečenicu učenici čitaju novinski članak i odgovaraju na pitanja u poveznici s temom skupine kojoj pripadaju.

Pitanja za treću skupinu

1. Obratite pozornost na naslov teksta. U kakvoj su vezi *zelena pluća* i marjanska šuma?
2. Izdvojite iz teksta rečenice na temelju kojih zaključujete o negativnom utjecaju zanemarivanja prirode na opću dobrobit čovječanstva.

7.4. Multimedijски metodički sustav

U fazi doživljajno-spoznajne motivacije nastavnik može učenike upoznati s kampanjom Hrvatskih šuma pod nazivom *Boranka*, a čiji je temeljni cilj sadnja stabala, odnosno ozelenjivanje površina opustošenih požarima u Dalmaciji. Naime na *web*-stranici boranka.hr¹¹⁸ učenici mogu narisati stablo, nadjenuti mu ime, odabrati mjesto u virtualnoj šumi na koje ga žele zasaditi, a to će potom zaista učiniti volonteri, odnosno djelatnici Hrvatskih šuma.

Ovaj zadatak nastavniku može izvrsno poslužiti u fazi najave teksta i njegove lokalizacije, a rečenica bi najave mogla glasiti ovako: *Na koji su se način i u kojem dijelu Hrvatske likovi iz priče „Zeleni dar budućnosti“ odlučili za sadnju stabala, saznat ćemo za koji trenutak.*

U fazi interpretativnoga čitanja učenici slušaju zvučni zapis priče *Zeleni dar budućnosti* koji je dostupan u digitalnim sadržajima platforme *e-sfera* izdavača Školske knjige.¹¹⁹

¹¹⁸ boranka. hr, <https://www.boranka.hr/?lq=1>, pristupano 11. lipnja 2021.

¹¹⁹e-sfera.hr,<https://www.e-sfera.hr/dodatni-digitalni-sadrzaji/d5fb37f1-19fb-476f-a3dc-d41711326fb8/>, pristupano 11. lipnja 2021.

U fazi objave dojmova nastavnik može učenicima postaviti slična pitanja koja su navedena u primjeru interpretativno-analitičkoga metodičkoga sustava.

Kako bi provjerio jesu li učenici razumjeli priču nastavnik može učenicima zadati kviz koji oni rješavaju na tabletima ili pametnim telefonima, a koji je također dostupan u digitalnim sadržajima platforme *e-sfera*.¹²⁰ Provjera bi se razumijevanja i primjena književnoteorijskih pojmova navedenih u interpretativno-analitičkome sustavu mogli provesti na isti način kao u spomenutome sustavu.

U fazi stvaralačke sinteze nastavnik može učenicima ponuditi rješavanje jednoga od dvaju zadataka. Prvi bi se odnosio na pisanje sastavka na temu *Moj dan na Marjanu* i to na temelju vlastitoga doživljaja prethodno pogledane virtualne izložbe fotografija Marjana koje su dostupne na *web*-stranici *marjan-parksuma.hr*¹²¹. Drugi bi ponuđeni zadatak bio izrađivanje stripa u digitalnome alatu za izradu stripova *Pixton*¹²², a strip bi se temeljio na učenikovu doživljaju pročitane priče.

¹²⁰e-sfera.hr, <https://www.e-sfera.hr/dodatni-digitalni-sadrzaji/d5fb37f1-19fb-476f-a3dc-d41711326fb8/>, pristupano 11. lipnja 2021.

¹²¹marjan-parksuma.hr, <http://www.marjan-parksuma.hr/galerija/setnja-marjanom/1/marjanski-putokazi/>, pristupano 11. lipnja 2021.

¹²²pixton.com, <https://www.pixton.com/>, pristupano 11. lipnja 2021.

8. Anto Gardaš, *Priča o priči*

Knjiga *Jež i zlatni potok*¹²³ okuplja pojedine priče i igrokaze proizašle iz pera Ante Gardaša. Tematski i sadržajno odvojena od ostalih priča *Priča o priči* nalazi se na samome početku zbirke kao svojevrsni uvod u nju. Preostale su priče raspoređene u sljedeće cjeline: *Zlatnici kraj puta*; *Žir putuje u svijet*; *Sunčanin svijet* i *Neboderi koji hodaju*.

8.1. Interpretativno-analički metodički sustav

U fazi doživljajno-spoznajne motivacije nastavnik može učenicima postaviti sljedeća pitanja: *Prisjetite se svoga djetinjstva. Zsigurno su vam vaši roditelji ili bake i djedovi pripovijedali priče, bajke. Koje su vam priče posebno ostale u sjećanju i rado ih dozivate iz svojih uspomena? Zašto baš te priče?*

Nakon pročitanaog teksta u fazi interpretativnoga čitanja te emocionalno-intelektualne pauze, odnosno u fazi objave dojmova nastavnik može učenicima postaviti sljedeća pitanja: *Kako ste doživjeli priču? Koju su se osjećaji u vama pobudili dok ste slušali priču? Što vas je iz priče rastužilo, a što vas je obradovalo? Zašto?*

Neizbježno je u fazi interpretacije djela, odnosno priče *Priča o priči* provjeriti razumijevanje osnovnoga događaja u priči. U tu se svrhu nastavnik može poslužiti kojom od strategija čitanja koje u svojoj knjizi *Čitanje – poučavanje i učenje*¹²⁴ donosi Karol Visinko. Za potrebe je ovoga nastavnoga sata moguće primijeniti strategiju odgovaranja na pitanja. Naime nastavnik može pripremiti

¹²³ Gardaš, A. (2006) *Jež i zlatni potok*. Osijek: Ogranak Matice hrvatske; Grafika Osijek, str. 5–6. Tekst se priče nalazi u poglavlju *Prilozi* na kraju ovoga rada.

¹²⁴ Visinko, K. (2014) *Čitanje – poučavanje i učenje*. Zagreb: Školska knjiga, str. 94–117

nastavni listić s pitanjima¹²⁵ na koja učenici odgovaraju. Ovdje se donosi prijedlog zadataka na nastavnome listiću.¹²⁶

Zadaci

1. Zaokružite točan odgovor. Tko je glavni lik u priči?
 - a) dječak
 - b) djevojčica
 - c) priča
2. Zaokružite točan odgovor. Koji dio priče djevojčica predlaže priči da ga promijeni?
 - a) početak
 - b) čitavu priču
 - c) završetak
3. Na praznu crtu napišite pitanje koje je priča pitala dječaka.

4. Zaokružite točan odgovor. Koja je bila emotivna reakcija priče nakon što joj je djevojčica rekla da nije lijepa?
 - a) ljutnja
 - b) bijes
 - c) tuga

Nakon utvrđivanja razumijevanja osnovnoga događaja priče mogu uslijediti pitanja koja su podloga dubljoj interpretaciji djela i koja nastavnik postavlja u usmenome razgovoru s učenicima ili na nastavnome listiću. Ona mogu biti neka

¹²⁵ Radi važnosti razumijevanja prvoga sloja djela, koje je (razumijevanje) preduvjet dubljoj interpretaciji djela i definiranju literarnoga problema, Visinko predlaže postavljanje pitanja koja obuhvaćaju sljedeće sastavnice: *što*, *tko*, *gdje* i *kada* (usp. Visinko, 2014:101).

¹²⁶ Usp. Visinko, 2014:102

od sljedećih: *Što je priču ponukalo da počne preispitivati svoju ljepotu? Kako se prema priči ponio dječak, a kako djevojčica? Što mislite tko je plemenitije postupio – dječak ili djevojčica? Objasnite svoj odgovor. Što je potrebno učiniti s pričom da bi se ona otela zaboravu: je li joj potrebno mijenjati tužne u sretne završetke ili ju je potrebno neprestano pripovijedati? Objasnite svoj odgovor.*

Prema ishodima navedenima u Kurikulu učenik u šestome razredu u kontekstu književnoteorijskoga znanja razumijeva, odnosno uočava u tekstu obilježja proznih vrsta (to uključuje, primjerice, prepoznavanje pripovjednih tehnika); opisuje ulogu likova, što je u poveznici s određivanjem njihove karakterizacije, i razlikuje pripovjedača u prvom i trećem licu.¹²⁷ Stoga se u priči *Priča o priči* nastavnik može usmjeriti na određivanje pripadnosti ovoga djela prozi (epici) što podrazumijeva sljedeće: određivanje teme, pripovjednih tehnika, vrste pripovjedača i karakterizacije lika.

S obzirom na pozadinsku temu priče, koja se odnosi na sam čin pripovijedanja, može se učiniti poveznica sadržaja i forme priče, odnosno pripovjedne tehnike pripovijedanja. Vraćajući se na motivacijski dio sata, u kojemu su se učenici prisjećali priča iz djetinjstva, nastavnik može učenicima postaviti sljedeća usmjerena pitanja: *Uočite u priči pripovjednu tehniku pripovijedanja i to dokažite primjerima iz teksta. Primjerima iz teksta dokažite da je ovo priča o pripovijedanju ili kako u naslovu stoji „Priča o priči“.*

Glavni je lik u priči upravo priča, a razumijevanje se toga kod učenika provjerilo prvim pitanjem postavljenim na nastavnome listiću. Vrsta je karakterizacije kojom se prikazuje priča karakterizacija lika govorom i postupcima. Nastavnik može na ploču napisati nekoliko različitih osobina¹²⁸ i

¹²⁷ Kurikul, str. 48–49

¹²⁸ Osobine bi koje nastavnik piše na ploču bile sljedeće: tužna, radosna, ljuta, neraspoložena, bijesna, hrabra, uzbuđena, zavidna, umišljena, razočarana, osvetoljubiva, nametljiva, ohola, brzopleta, demotivirana, plašljiva, lijena, uporna, nesigurna i sumnjičava. Uzevši u obzir mogućnost nerazumijevanja nekih od navedenih riječi od

zatražiti od učenika da odaberu one osobine kojima bi okarakterizirali lik priče: *Pročitajte osobine koje se nalaze na ploči, a potom odaberite kojima biste od njih okarakterizirali lik priče iz priče. Za svaku osobinu izdvojite navod koji je priča izrekla ili postupak koji je učinila.*

Kako bi se učenike potaknulo na zaključivanje o stilskoj figuri personifikacije, koja se primjenjuje prilikom predočavanja lika priče, mogu im se postaviti sljedeća usmjerena pitanja: *Pripisujemo li inače osobine koje ste izdvojili živome ili neživome? Što možete zaključiti na temelju toga?*

Faza se stvaralačke sinteze može povezati s fazom doživljajno-spoznajne motivacije, kao i sa sadržajem priče, na način da učenici pišu vezani tekst na zadanu temu, odnosno da omiljenoj priči iz djetinjstva promjene završetak¹²⁹: *Ispripovijedajte omiljenu priču iz djetinjstva na način da joj promijenite završetak. Svoju priču zapišite u bilježnice.*

8.2. Problemsko-stvaralački metodički sustav

Čini se, da je jedno od pitanja koje se implicitno provlači kroz retke priče *Priča o priči* Ante Gardaša pitanje čovjekove slike o sebi.¹³⁰ S obzirom na to, u okviru se problemske nastave može postaviti literarni problem na tome tragu.

U fazi stvaranja problemske situacije nastavnik može poći od učenikova iskustva u vezi sa samopoimanjem i utjecajem tuđega mišljenja na isto. Moguće je učenicima, kako bi ih se uvelo u kontekst literarnoga problema, postaviti sljedeća pitanja: *Koje biste svoje prednosti, a koje nedostatke izdvojili? Smatrate*

strane učenika nastavnik može primijeniti strategiju poučavanja rječnika, odnosno strategiju izravnoga poučavanja riječi (o tome pogledati u: Visinko, 2014:67).

¹²⁹ Primjere vježbi stvaralačkoga pričanja i prepričavanja povezane s obilježjima proznoga teksta pogledati u: Visinko, 2010:139–141

¹³⁰ O tome pročitati u: Vasta R, Haith, M, Miller A. (1998) *Dječja psihologija: moderna znanost*. Jastrebarsko: Naklada Slap, poglavlje *Razvoj pojma o sebi*, str. 488–517

li da možete prevladati te nedostatke? Kako na vas utječu reakcije, odnosno kritike drugih?

Lik priče možemo, između ostaloga, opisati osobinom nesigurnosti u sebe¹³¹, stoga na temelju toga, u fazi definiranja problema i metoda kojima se istražuje problem, nastavnik može oblikovati literarni problem¹³² čije bi pitanje glasilo: *Treba li se čovjek mijenjati kako bi se svidio drugima?* Nastavnik učenike dijeli u dvije skupine. Prvu skupinu čine učenici čiji je odgovor na problemsko pitanje DA, a drugu skupinu čine učenici čiji je odgovor na problemsko pitanje NE.

U fazi samostalnoga istraživačkog rada učenici u skupinama raspravljaju o argumentima ZA i PROTIV, a pri tome im kao polazište služi tekstualni predložak, odnosno priča te usmjerena pitanja koja nastavnik zapisuje na ploči. Usmjerena su pitanja sljedeća: *Treba li čovjek sagledati isključivo svoje prednosti ili i nedostatke? Kako na nas utječe tuđa kritika ili komentar? Trebaju li nam drugi davati savjete?* Slijedi mala rasprava tijekom koje nastavnik korigira i nadopunjuje učeničke argumente kao i njihovo govorno izražavanje.

8.3. Korelacijsko-integracijski metodički sustav

Podtekst je Priče o priči tema o samome činu pripovijedanja, stoga je obrada ove priče izvrsna prilika nastavniku za uspostavljanje korelacije s nastavnim područjem *jezik i komunikacija*. Naime taj se podtekst priče, u kojemu lik priče radi straha od zaborava mijenja svoj završetak, može iskoristiti prilikom

¹³¹ Na temelju sljedećega dijela priče zaključujemo o tome: *Jednom je posumnjala u svoju ljepotu i zapitala nekoga dječaka: — Jesam li lijepa? Sviđam li ti se?* (A. Gardaš, *Priča o priči*).

¹³² S obzirom na to da nastavnik oblikuje literarni problem, a ne učenici, radi se o primjeni djelomično istraživačke metode. O tome pogledati u: Rosandić, 2005:205

uvježbavanja pisanja sastavaka, tj. kompozicije i njezinih dijelova – osobito završetka.¹³³

Uvodne bi rečenice, kojima se nastavnik obraća učenicima prije izvršavanja samoga zadatka, mogle glasiti: *Lik je priče „Priča u priči“ posjedovao strah od zaborava, stoga je odlučio promijeniti svoj završetak kako bi nastavio biti čitan među ljudima. Danas ćemo mi biti u ulozi pripovjedača priča, odnosno uvježbavat ćemo sastavljanje uvoda, središnjega dijela i završetka priče.*

Nastavnik može učenicima uručiti nastavni listić čiji se zadaci ovdje donose. Napominjem da su dijelovi priča koji se nalaze na nastavnome listiću preuzeti iz sljedećih izvora i to sljedećim redom: (1) Ana Pisac, *U radu je spas* (*Smib*, broj 9, svibanj 2017); (2) Jadranka Klepac, *Čije je more* (*Smib*, broj 10, lipanj 2001); (3) Martin Dudjak (učenik), *Posvađali smo se zbog sitnice* (*Smib*, broj 10, lipanj 2001).

Zadaci

1. Pročitajte završetak priče koji se nalazi na nastavnome listiću. Zatim u svoje bilježnice pokušajte sastaviti tri inačice uvoda. Inačice su koje su vam ponuđene, a vi odabirete tri, sljedeće:
 - uvod kojim najavljujemo o čemu ćemo pisati
 - uvod kojim želimo pobuditi zanimanje za temu
 - uvod kojim se ističe važnost postavljenoga problema koji će se razraditi u središnjemu dijelu teksta
 - sličica ili anegdota kao uvod u temu
 - problemski uvod

¹³³ O uvježbavanju je pisanja sastavka, odnosno kompozicije i njezinih dijelova pisala Karol Visinko u knjizi *Jezično izražavanje u nastavi Hrvatskoga jezika – pisanje*. Autorica u knjizi donosi vježbe sastavljanja uvoda, središnjega dijela i završetka teksta, a koncepcija je vježbi sastavljanja uvoda, središnjega dijela i završetka teksta u ovome radu preuzeta iz navedene knjige. Primjere vježbi koje autorica donosi pogledati na sljedećim stranicama knjige: 161–164

– pitanje u uvodu.

Završetak priče: Čim je izgovorila posljednju riječ, otrčala je niz ulicu. Sav crven u licu i s leptirićima u trbuhu, nastavio sam hodati razmišljajući: „Očito taj rad i nije toliko loš...”

2. Pročitajte završetak priče koja se nalazi na nastavnome listiću, a potom napišite u svoje bilježnice razradbu središnjega dijela priče – kako ste ju vi zamislili na temelju završetka.

Završetak priče: A sada priču prepuštamo vama, djeci, da je vi dovršite. Kakav kraj priče predlažete? Čije je more?

3. Završite istinitu priču dječaka Martina. Svoj tekst zapišite u bilježnice.

Jednoga sunčanog dana brat i ja išli smo kumovima. Ondje smo se lijepo igrali. Brat je predložio da se utrkujemo. Rečeno, učinjeno. Počeli smo se utrkivati. Kada sam bila nadomak cilja brat je odjednom stao i povikao: „Nije pošteno! Krenula si ranije!” Zato smo se posvađali

8.4. Multimedijски metodički sustav

U organizaciji nastavnoga sata u multimedijске metodekom sustavu nastavnik se također može usredotočiti na podtekst ove priče koji se odnosi na tematiku pripovijedanja. Naime može se učenicima pokazati videozapis intervjua s prvom hrvatskom pripovjedačicom narodnih bajki i priča – Jasnom Held.¹³⁴ Prije gledanja videozapisa nastavnik može učenicima, kako bi ih

¹³⁴ Videozapis je intervjua objavljen na YouTube kanalu Dubrovačke televizije, a njegov naziv glasi: LJETNA POZORNICA: Jasna Held (profesionalna pripovjedačica narodnih bajki i priča). Dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=b39xYa7t-Xo>, pristupano 21. lipnja 2021.

motivirao za gledanje, postaviti sljedeće pitanje: *Jeste li znali da po zanimanju možete biti pripovjedač/ica bajki i priča? Prva je osoba u Hrvatskoj čije je zvanje postalo pripovijedanje bajki i priča gospođa Jasna Held, a o njoj ćemo i njezinu zvanju više saznati iz videozapisa koji slijedi.*

Nakon pogledana dijela¹³⁵ videozapisa nastavnik učenicima postavlja sljedeća pitanja: *Jeste li upamtili kojom riječju Jasna Held opisuje susret s bajkama i pričama? Pripovijeda li ona isključivo djeci? Smatra li ona da je zahtjevnije pripovijedati odraslima ili djeci? Zašto? Slažete li se s njom?*

Priču koja slijedi nastavnik može najaviti sljedećom rečenicom: *O jednoj priči i njezinu pripovijedanju čut ćemo iz priče koja slijedi.*

U fazi interpretativnoga čitanja djela učenici slušaju zvučni zapis priče *Priča o priči* koji je dostupan u digitalnim sadržajima platforme *e-sfera* izdavača Školske knjige.¹³⁶

U fazi objave dojmova nastavnik može učenicima postaviti slična pitanja koja su navedena u metodičkome modelu za interpretativno-analitički metodički sustav.

Kako bi provjerio jesu li učenici razumjeli priču, odnosno u fazi interpretacije nastavnik može učenicima zadati kviz koji oni rješavaju na tabletima ili pametnim telefonima, a koji je također dostupan u digitalnim sadržajima platforme *e-sfera*.¹³⁷ Razumijevanje bi se i primjena književnoteorijskih pojmova navedenih u interpretativno-analitičkome sustavu mogla provesti na isti način kao u spomenutome sustavu.

¹³⁵ Za potrebe ovoga sata predlažem gledanje videozapisa u sljedećem rasponu: 0:0–4:15

¹³⁶ e-sfera.hr, <https://www.e-sfera.hr/dodatni-digitalni-sadrzaji/4265b06c-87fd-479e-bed2-09eb84e6d01c/>, pristupano 21. lipnja 2021.

¹³⁷ HBG – Priča o priči – razumijem što čitam – nastavno sredstvo, <https://wordwall.net/play/492/778/147/>, pristupano 21. lipnja 2021.

U fazi stvaralačke sinteze, odnosno kao domaću zadaću, nastavnik može učenicima zadati aktivnost u kojoj će se oni okušati kao autori i pripovjedači priča. Učenici osmišljavaju priču na temelju ponuđenih riječi, odnosno izraza koje nastavnik projicira učenicima u obliku fotografije.¹³⁸ S obzirom na kompozicijsku podjelu priče na uvod, središnji dio i završetak, nastavnik učenike dijeli u tri skupine. Prva skupina osmišljava uvod, druga središnji dio i treća završetak priče i to tako da se dijelovi nadovezuju jedan na drugi. Naime nakon što prva skupina osmisli uvod bilježi ga putem digitalnoga alata *Padlet*¹³⁹; potom druga skupina čita uvod i na temelju pročitana osmišljava nastavak priče, odnosno njegov središnji dio i bilježi ga na istome digitalnom alatu i konačno, posljednja skupina na temelju uvoda i središnjega dijela osmišljava završetak priče bilježeći ga na spomenutome digitalnom alatu. Svaka skupina odabire predstavnika koji će odabrani dio priče, ovisno o zadatku skupine, ispričovijedati na sljedećemu satu.

¹³⁸ U dodatnim se digitalnim sadržajima na e-sferi nalazi fotografija s ponuđenim riječima i izrazima koji su u poveznici s temom i motivima Priče o priči. Te su riječi sljedeće: pripovjedač, priča, pripovijedanje, opisivanje, dijalog, događaj, završetak, mašta, ljepota, ljubav, prijateljstvo, priroda i sreća. Fotografija je s navedenim riječima dostupna na sljedećoj poveznici: e-sfera.hr, <https://www.e-sfera.hr/dodatni-digitalni-sadrzaji/4265b06c-87fd-479e-bed2-09eb84e6d01c/>, pristupano 21. lipnja 2021.

¹³⁹ padlet.com, <https://padlet.com/>, pristupano 21. lipnja 2021.

9. Sanja Pilić, *Zaposlena jesen*

Dio je zbirke priča *Baš sam hepi!* priča *Zaposlena jesen* autorice Sanje Pilić.¹⁴⁰ Priče u zbirci prikazuju dječji svijet ispunjen školskim obvezama, nesuglasticama s roditeljima, simpatijama, druženjima i igrom. Ključna je stilska značajka cijele zbirke, pa tako i priče *Zaposlena jesen*, prisutnost humora pod čijim se velom prikazuju ozbiljnije teme.

9.1. Interpretativno-analički metodički sustav

S obzirom na sličnu motivsko-tematsku podlogu, priča *Veliko odmaranje*¹⁴¹ Sanje Pilić može poslužiti kao tekst za fazu doživljajno-spoznajne motivacije u vezi s pričom *Zaposlena jesen*. Nakon što pročita priču nastavnik učenicima postavlja sljedeća pitanja: *Kako se Perica osjeća i koji je uzrok tim njegovim osjećajima? S kojim će aktivnostima Perica morati prestati jer počinje škola? Koja je aktivnost Perici omiljena?*

U fazi najave teksta i njegove lokalizacije nastavnik može upotrijebiti sljedeću rečenicu: *Kojih se aktivnosti glavna junakinja priče koja slijedi morala odreći zbog početka škole i koji su je osjećaji tada preplavili, saznat ćemo za nekoliko trenutaka.*

U fazi objave dojmova, odnosno nakon interpretativnoga čitanja i emocionalno-intelektualne pauze nastavnik može učenicima postaviti pitanja poput sljedećih: *Je li vas što iz priče nasmijalo? Kako ste doživjeli glavnu junakinju? Možete li se poistovjetiti s njom? U čemu?*

¹⁴⁰ Pilić, S. (2013) *Baš sam hepi!* Zagreb: Školska knjiga, str. 79–80. Tekst se priče nalazi u poglavlju *Prilozi* na kraju ovoga rada.

¹⁴¹ Pilić, S. (2001) *Zafrkancije, zezancije, smijancije, ludancije*. Zagreb: Školska knjiga, str. 9–10. Tekst se priče nalazi u poglavlju *Prilozi* na kraju ovoga rada.

U fazi interpretacije priče nastavnik recepciju priče može provjeriti primjenom koje od strategija čitanja. Ovdje se donose primjeri za dvije strategije: strategija odgovaranja na pitanja i strategija ustroja teksta.¹⁴²

a) Strategija odgovaranja na pitanja na primjeru priče *Zaposlena jesen*

1. Zaokružite točan odgovor. U priči se pripovijeda o:
 - a) ljetnim razbibrigama
 - b) povratku u školu
 - c) dolasku jeseni
2. Za vrijeme kojega se godišnjega doba odvija radnja priče? Svoj odgovor napišite na praznu crtu.

3. Koji likovi, osim djevojčice, sudjeluju u priči? Svoj odgovor napišite na praznu crtu.

4. Na prazne crte napišite koje aktivnosti glavna junakinja priče vezuje uz ljeto.

5. Na prazne crte napišite koje aktivnosti glavna junakinja vezuje uz jesen.

6. Opredijelite se za jedan od odgovora. Voli li glavna junakinja priče ići u školu?
DA – NE

¹⁴² O tome pogledati u: Visinko, 2014:103–109

7. Dopunite rečenicu.

Osim prava na školovanje, koje je uistinu jedno od prava djece, djevojčica se pita postoje li i prava na: _____, _____, _____ i _____.

b) Strategija ustroja teksta na primjeru priče *Zaposlena jesen*

Na prazne crte napišite naslove kojima ćete upotpuniti redoslijed događaja u priči.¹⁴³

1. Završena karijera spavalice – počinje škola!
2. Školske radosti
3. _____
4. _____
5. Uživancija u školi

Prema ishodima navedenima u Kurikulu¹⁴⁴ učenik u petome razredu razlikuje književne rodove na temelju njihovih obilježja. U slučaju priče, koja je prozna vrsta, to uključuje baratanje književnoteorijskim aparatom u vezi s epikom kao književnim rodom. Na temelju toga analiza priče *Zaposlena jesen* može obuhvaćati sljedeće: temu i osnovnu misao djela; fabulu¹⁴⁵; pripovjedne tehnike; vrstu pripovjedača i karakterizaciju lika. Uz to značajno je obilježje ove priče humor, stoga se i ta sastavnica može uključiti u njezinu analizu.

Nastavnik može osmisliti nastavni listić koji bi sadržavao pitanja sa svim navedenim sastavnicama prilikom određivanja proznoga teksta. Ovdje se donosi prijedlog zadataka na nastavnome listiću.

¹⁴³ Ovdje je upotrijebljena inačica strategije ustroja teksta koja se odnosi na upotpunjavanje redoslijeda događaja u priči na razini sintagme (skupa riječi). Primjere preostalih inačica ove strategije pogledati u: Visinko, 2014:104–109

¹⁴⁴ Kurikul, str. 42–43

¹⁴⁵ Određivanje se fabule ili redoslijeda događaja u ovoj priči postiže primjenom strategije ustroja teksta.

Zadaci

1. Zaokružite odgovor koji smatrate točnim. Tema je priče *Zaposlena jesen*
Sanje Pilić sljedeća:

- a) školske obveze
- b) zarobljenost satima i vremenom
- c) uživanje i razbibriga

2. Služeći se sljedećim pojmovima oblikujte osnovnu misao priče: *vrijeme, obitelj, obveze*. Svoj odgovor napišite na praznu crtu.

3. Zaokružite točan odgovor. Koja je od pripovjednih tehnika najzastupljenija u priči?

- a) pripovijedanje
- b) opisivanje
- c) monolog

4. Odgovor za koji ste se opredijelili u prethodnome pitanju potkrijepite primjerom iz teksta. Svoj odgovor napišite na prazne crte.

5. O kojoj je vrsti pripovjedača riječ u priči? Po čemu to zaključujete? Svoje odgovore napišite na prazne crte.

6. Navedene su neke od osobina glavne junakinje priče. Izdvojite iz teksta primjere govora i postupaka glavne junakinje kojima ćete dokazati navedene osobine. Pored svake osobine napišite primjer koji joj odgovara, tj. koji je potkrepljuje.

USAMLJENA

DUHOVITA

DRUŽELJUBIVA

Dok učenici rješavaju listić nastavnik ih obilazi i utvrđuje pretežitost u točnosti odgovora. Nakon toga slijedi provjera odgovora na način da nastavnik proziva učenike te ispravlja i upotpunjuje njihove odgovore.

Kako bi objasnio funkciju humora u priči nastavnik može poći od pretpostavljene reakcije učenika na priču, odnosno smijeha. Naime u fazi je objave dojmova nastavnik uputio učenicima pitanje o razlogu njihova smijeha, a u ovome se dijelu sata ta reakcija može povezati s funkcijom humora u priči: *Izdvojite dijelove iz priče kojima ste se nasmijali dok sam čitala priču. Izdvojili ste dijelove kojima se postiže učinak humora u priči. Što zaključujete o funkciji humora u djelu?*

U fazi se stvaralačke sinteze može, kao i u fazi doživljajno-spoznajne motivacije, učiniti poveznica s pričom *Veliko odmaranje*. Nastavnik prethodno osmišljava nastavni listić čiji prijedlog zadataka ovdje donosim.

1. Izdvojite dijelove priče *Veliko odmaranje* kojima se postiže humor, a zatim ih usporedite s dijelovima priče *Zaposlena jesen* kojima se postiže humor. Uočavate li sličnosti? Koje? Svoja zapažanja napišite na prazne crte.
-
-

2. Odredite vrstu pripovjedača i dominantnu pripovjednu tehniku u priči *Veliko odmaranje*. Koja je vrsta pripovjedača i dominantna pripovjedna tehnika u priči *Zaposlena jesen*? Što zaključujete o učinku primjene te vrste pripovjedača u djelu? Svoja zapažanja napišite na prazne crte.

3. Glavnu smo junakinju priče *Zaposlena jesen* okarakterizirali sljedećim osobinama: usamljena, druželjubiva i duhovita. Možete li istim osobinama okarakterizirati glavnoga junaka iz priče *Veliko odmaranje*? Svoj odgovor potkrijepite navodima iz teksta. Koje biste još osobine pripisali dječaku iz spomenute priče? Svoj odgovor potkrijepite navodima iz teksta. Odgovore napišite na prazne crte.

4. Razlikuje li se stav prema školi djevojčice iz priče *Zaposlena jesen* od stava prema školi dječaka iz priče *Veliko odmaranje*? Po čemu to zaključujete? Svoj odgovor napišite na prazne crte.

9.2. Problemsko-stvaralački metodički sustav

S obzirom na motivsko-tematsku razinu priče *Zaposlena jesen*, čija je jedna od tematskih podloga škola i odnos glavnoga lika prema njoj, u problemsko-stvaralačkome metodičkom sustavu moguće je postaviti problemsko pitanje koje će pretpostavljati podijeljenost učenika glede odnosa prema školi.

U fazi stvaranja problemske situacije nastavnik polazi od priče na način da potiče učenike na zaključivanje o odnosu glavne junakinje priče prema školi: *Kakav je stav djevojčice iz priče prema školi? Po čemu to zaključujete?* Pretpostavka je da će učenici uočiti da je njezin stav prema školi ambivalentan, odnosno nastavnik njihove odgovore može nadopuniti sljedećim: *Stav je glavne junakinje prema priči dvojak. S jedne strane početak je škole sprječava u ljenčarenju, a s druge strane u školi se druži sa svojim prijateljima i dobiva dobre ocjene. O vašemu stavu prema školi saznat ćemo u maloj raspravi koja je predviđena za današnji sat.*

U fazi definiranja problema i metode nastavnik može učenicima postaviti sljedeće pitanje: *Jeste li ikada čuli poslovicu „Od kolijevke pa do groba, najljepše je đaćko doba“? Kako biste ju protumačili? Slažete li se s onime što ona poručuje?* Na temelju različitih odgovora učenika na posljednje postavljeno pitanje nastavnik dijeli učenike u dvije skupine. Prvu skupinu čine učenici koji se slažu s porukom koja proizlazi iz poslovice, a drugu skupinu čine oni koji se ne slažu. Na temelju poslovice, odnosno dvojakoga stava glavne junakinje priče prema školi nastavnik oblikuje problemsko pitanje koje glasi: *Je li učenički život lagodan?*

U fazi samostalnoga istraživačkog rada učenici svoje argumente osmišljavaju na temelju vlastitoga iskustva i tekstualnoga predloška, odnosno priče *Zaposlena jesen*. Slijedi rasprava u kojoj svaka skupina iznosi svoje argumente. Ta se

rasprava nadovezuje na fazu analize, korekcije i dopunjavanja rezultata istraživanja u kojoj nastavnik ispravlja i nadopunjuje učeničke argumente, odnosno njihovo govorno izražavanje.

Konačno, u posljednjoj fazi učenici dobivaju zadatak za samostalan rad, a koji može glasiti da pokušaju pronaći još nekoliko poslovice i izraza¹⁴⁶ o učeničkome životu. Pri tome ih nastavnik upućuje da o tome pitaju roditelje te bake i djedove. Ukoliko ih je nastavnik prethodno poučio služenju rječnikom, može ih uputiti i na korištenje Hrvatskoga frazeološkog rječnika.¹⁴⁷

9.3. Korelacijsko-integracijski metodički sustav

S obzirom na to da u priči *Zaposlena jesen* nailazimo na tematiku koja se odnosi na vještinu upravljanja vremenom i razvoj slike o sebi, u korelacijsko-integracijskome je sustavu moguće uspostaviti vezu s međupredmetnom temom *Osobni i socijalni razvoj*.¹⁴⁸ Ova međupredmetna tema obuhvaća tri domene: domena A – Ja; domena B – Ja i drugi; domena C – Ja i društvo. Aktivnosti koje ovdje donosim pretpostavljaju ostvarivanje ishoda koji su navedeni u domeni A – Ja. Svrha je provođenja aktivnosti koje u svojoj podlozi sadrže ishode spomenute domene da: učenik upozna i prihvati sebe; prepozna svoje prednosti i nedostatke; nauči se samoregulaciji i uvidi važnost osobne odgovornosti. Ishodi su unutar spomenute domene, a čije je ostvarivanje predviđeno provođenjem

¹⁴⁶ S obzirom na to da je učenje o frazemu predviđeno za osmi razred (usp. Kurikul, str. 61), nastavnik u ovome kontekstu može rabiti termin *izraz*, umjesto *frazem*.

¹⁴⁷ Menac, A, Fink-Arsovski, Ž, Venturin, R. (2014) *Hrvatski frazeološki rječnik*. Zagreb: Naklada Ljevak

¹⁴⁸ Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu *Osobni i socijalni razvoj* za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html, pristupano 23. lipnja 2021.

aktivnosti koje donosim, sljedeći: učenik razvija sliku o sebi; učenik razvija osobne potencijale; učenik razvija radne navike.¹⁴⁹

U Kurikulu za međupredmetnu temu *Osobni i socijalni razvoj* jedan je od prijedloga ostvarivanja navedenih ishoda provođenje radionica, stoga ovdje donosim prijedlog jedne takve radionice.

1. zadatak

Pred vama se nalazi priča „Zaposlena jesen” spisateljice Sanje Pilić. Nakon što je pročitate izdvojite dijelove iz kojih doznajete o sljedećemu: poimanju vremena od strane glavne junakinje priče; o njezinu uspjehu u školi. Odgovore zapišite u svoje bilježnice.

2. zadatak

Za potrebe je ovoga zadatka potrebno utvrditi jesu li učenici izdvojili odgovarajuće dijelove priče tražene u prvome zadatku. Ukoliko nisu, nastavnik korigira i dopunjuje njihove odgovore.

Točne ste dijelove izdvojili. Dakle djevojčici se čini da je zarobljena satima i vremenom te želi otkriti kako upravljati vremenom bez jurnjave i utrkivanja. Kako biste to protumačili?

U vezi ste sa školskim uspjehom djevojčice dobro uočili da piše sastavke za ocjenu odličan. Što možete zaključiti – koji školski predmet djevojčici ide od ruke, odnosno u kojemu je predmetu izvrsna?

Što vama ide dobro, a što nešto slabije? Svoj odgovor zapišite u tablicu koju ćete nacrtati u svoje bilježnice. Neka tablica ima dva stupca s oznakama plus i minus. U stupac s oznakom plus napišite ono u čemu ste dobri te svoje pozitivne osobine. U stupac s oznakom minus napišite ono u čemu biste voljeli

¹⁴⁹ Ibid.

napredovati te svoje osobine koje smatrate negativnima i na kojima biste voljeli poraditi.

3. zadatak

Razmislite na koji načine svojim talentima i pozitivnim osobinama možete doprinijeti razvoju i uspjehu cijeloga razreda. Svoje prijedloge zapišite u bilježnice.

Nastavnik može prozvati svakoga od učenika da iznese svoje prijedloge.

4. zadatak

U prvome smo zadatku naveli da je želja djevojčice iz priče naučiti upravljati vremenom, odnosno organizirati izvršavanje svojih obveza i provođenje slobodnoga vremena. Jeste li vi vješti u organizaciji i usklađivanju obveza s aktivnostima slobodnoga vremena? Kako biste to provjerili možete tijekom sljedećega tjedna u tablicu upisivati svoje planirane obveze i druge aktivnosti te bilježiti držite li se plana.

Primjer tablice

vrijeme	pon	uto	sri	čet	pet	sub	ned
prijepodne							
poslijepodne							
večer							

9.4. Multimedijски metodički sustav

Jedno je od pitanja koje se provlači pričom *Zaposlena jesen* pitanje o ljudskim pravima, stoga središte zanimanja u multimedijškome metodičkom sustavu može biti usmjereno na to pitanje.

U fazi doživljajno-spoznajne motivacije učenici gledaju crtani film u trajanju od tri minute u kojemu dječak i djevojčica razgovaraju o svojim pravima, odnosno pravima djece.¹⁵⁰ Prije samoga gledanja crtanoga filma nastavnik uputi učenike da obrate pozornost na dječja prava koja spominju likovi u videozapisu. Nakon odgledana videozapisa nastavnik postavlja učenicima sljedeća pitanja: *Koja su dječja prava Ruby i Jack spomenuli u videozapisu? Koje je od tih prava vama najvažnije?*

Kontektorska bi rečenica u fazi najave priče i njezine lokalizacije mogla glasiti ovako: *O kojim pravima razmišlja junakinja iz priče „Zaposlena jesen” i spominje ili prava o kojima govore Jack i Ruby, saznat ćemo za koji trenutak.*

Slijedi slušanje zvučnoga zapisa priče *Zaposlena jesen* koji je dostupan u dodatnim digitalnim sadržajima platforme *e-sfera*.¹⁵¹ Potom slijedi emocionalno-intelektualna pauza nakon koje, u fazi objave dojмова, nastavnik može učenicima postaviti ista pitanja koja su navedena u interpretativno-analitičkome metodičkom sustavu u kontekstu priče *Zaposlena jesen*.

Kako bi se provjerilo razumijevanje priče u fazi njezine interpretacije učenici mogu rješavati kviz na svojim tabletima ili pametnim telefonima, a kviz je dostupan u dodatnim digitalnim sadržajima na platformi *e-sfera*.¹⁵² Nakon rješavanja kviza sat se može usmjeriti na tematiku ljudskih/dječjih prava koja se pojavljuju u tekstu. Polazeći od same priče nastavnik učenicima postavlja sljedeća pitanja: *O kojim sve pravima mašta djevojčica iz priče? Koje pravo spominju i Jack i Ruby iz videozapisa koji smo pogledali na početku sata i djevojčica iz priče?* Pretpostavka je da će učenici zaključiti da likovi iz videozapisa i djevojčica iz priče spominju pravo na školovanje. Nakon toga

¹⁵⁰ Prava djece s Ruby i Jackom, <https://www.youtube.com/watch?v=h7V1vjiZZAM>, pristupano 23. lipnja 2021.

¹⁵¹ e-sfera.hr, <https://www.e-sfera.hr/dodatni-digitalni-sadrzaji/c193c25a-939c-4f37-ac0b-5cc39f27d2f9/>, pristupano 23. lipnja 2021.

¹⁵² e-sfera.hr, <https://www.e-sfera.hr/dodatni-digitalni-sadrzaji/c193c25a-939c-4f37-ac0b-5cc39f27d2f9/>, pristupano 23. lipnja 2021.

nastavnik učenicima postavlja sljedeće pitanje: *Jeste li upamtili koji je dokument u videozapisu Ruby spomenula?* Pretpostavka je da će učenici reći da je spomenula Konvenciju o pravima djeteta. Potom učenici na svojim tabletima ili pametnim telefonima pregledavaju digitalnu inačicu Brošure o Konvenciji o pravima djeteta na jeziku prilagođenu djeci.¹⁵³ Njihov zadatak može biti da u toj brošuri pronađu prava koja navode likovi iz videozapisa. Tu nastavnik može podsjetiti učenike da su prava koja su navodili likovi iz videozapisa sljedeća: pravo na siguran i zdrav život; pravo na školovanje i pravo na igru. U kontekstu prava o kojima mašta djevojčica iz priče nastavnik može usmjeriti učenike da u Konvenciji pokušaju pronaći pravo koji bi približno odgovaralo onim pravima o kojima mašta djevojčica.

U fazi stvaralačke sinteze učenici mogu u digitalnome alatu *Canva*¹⁵⁴ izrađivati poster jednoga od prava o kojima mašta djevojčica.

¹⁵³ Brošura o konvenciji o pravima djeteta na jeziku prilagođenu djeci, <https://www.unicef.org/croatia/media/2346/file/Bro%C5%A1ura%20o%20Konvenciji%20o%20pravima%20djeteta%20na%20jeziku%20prilago%C4%91enom%20djeci.pdf>, pristupano 23. lipnja 2021.

¹⁵⁴ canva.com, <https://www.canva.com/hr/hr/>, pristupano 23. lipnja 2021.

10. Zaključak

Na temelju proučavanja teorijskoga određenja dječje priče u literaturi uočene su stanovite razlike. Razlika počiva na kriteriju odstupanja od stvarnosti prilikom određivanja pripadnosti nekoga djela dječjoj priči. Ne samo da razlika u tumačenjima počiva na kriteriju odstupanja od stvarnost već je ona uočljiva i na drugim razinama.

Vertikalnim pregledom dvaju školskih programa: Nastavnoga plana i programa iz 2006. godine i aktualnoga Kurikuluma nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne i srednje škole donesenoga 2019. godine, zaključuje se da je dječja priča kao lektirno djelo pretežito zastupljena u nižim razredima osnovne škole, odnosno u prvome i drugome obrazovnom ciklusu. Takav je opseg opravdan s gledišta misaone kompleksnosti kakvu zahtjeva recepcija dječje priče. S druge strane, a osobito u aktualnome Kurikulu, *preporučuje se zajedničko čitanje kraćih cjelovitih tekstova na satu i u školskoj knjižnici*. Prema tome se zaključuje da je dječja priča kao kraća prozna vrsta pogodna za ostvarivanje predviđenih ishoda u pojedinim odgojno-obrazovnim razdobljima, stoga je važno, vrijedno i nužno služiti se njome u nastavi Hrvatskoga jezika.

Metodički modeli odabranih priča, *Zeleni dar budućnosti; Priča u priči; Zaposlena jesen*, u različitim metodičkim sustavima nastave književnosti mogu poslužiti kao prijedlog za primjenu u nastavnoj praksi s mogućnošću preinaka, ovisno o doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika. Svrha je prikaza odabranih priča u četirima odabranim metodičkim sustavima poticanje primjene različitih metodičkih sustava u nastavi *književnosti i stvaralaštva*. Primjenom se metodičkih modela priča koji su doneseni u ovome radu ostvaruju ishodi predviđeni u aktualnome Kurikulu, odnosno kurikulima međupredmetnih tema *Održivi razvoj i Osobni i socijalni razvoj*.

Posebno ovdje valja skrenuti pažnju na rastuću potrebu primjene multimedijškoga metodičkoga sustava u nastavi Hrvatskoga jezika. Uočena je stanovita potreba za teorijsko-praktičnim tumačenjem ovoga sustava u literaturi koja bi (potreba) omogućila adekvatno poučavanje nastavnoga sadržaja primjenom spomenutoga sustava. U skladu sa zahtjevima 21. stoljeća koji, između ostaloga, uključuju posjedovanje tzv. digitalne kompetencije, od iznimne je važnosti nastojanje uključivanja multimedijškoga sadržaja u kontekst nastave Hrvatskoga jezika. U skladu s time u ovome su radu predstavljeni metodički modeli odabranih priča i u multimedijškome metodičkome sustavu, a osobit je naglasak stavljen na primjenu digitalnih alata.

11. Popis literature

- Crnković, Milan; Težak, Dubravka (2002) *Povijest hrvatske dječje književnosti: od početaka do 1955.* Zagreb: Znanje
- Hameršak, Marijana; Zima, Dubravka (2015) *Uvod u dječju književnost.* Zagreb: Leykam international
- Kolić-Vehovec, Svjetlana (1998) *Edukacijska psihologija.* Rijeka: Filozofski fakultet
- Poljak, Vladimir (1982) *Didaktika.* Zagreb: Školska knjiga
- Rosandić, Dragutin (2005) *Metodika književnoga odgoja.* Zagreb: Školska knjiga
- Solar, Milivoj (1977) *Teorija književnosti.* Zagreb: Školska knjiga
- Težak, Dubravka (1989) *O recepciji dječje priče.* Zagreb: Suvremena metodika nastave hrvatskog jezika 1, 50–53
- Todorov, Tzvetan (1987) *Uvod u fantastičnu književnost.* Beograd: Rad
- Visinko, Karol (2005) *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija.* Zagreb: Školska knjiga
- Vasta R., Haith, M., Miller A. (1998) *Dječja psihologija: moderna znanost.* Jastrebarsko: Naklada Slap
- Visinko, Karol (2010) *Jezično izražavanje u nastavi Hrvatskoga jezika – pisanje.* Zagreb: Školska knjiga
- Visinko, Karol (2014) *Čitanje – poučavanje i učenje.* Zagreb: Školska knjiga
- Zima, Dubravka (2001) *Moderna bajka u hrvatskoj dječjoj književnosti.* U zborniku: *Bajke od davnine pa do naših dana*, ur. Ana Pintarić, Osijek: više izdavača, 165–176

12. Popis izvora

a) Internetski izvori

Web-stranice

- boranka. hr, <https://www.boranka.hr/?lq=1>, pristupano 11. lipnja 2021.
- Brošura o konvenciji o pravima djeteta na jeziku prilagođenu djeci, <https://www.unicef.org/croatia/media/2346/file/Bro%C5%A1ura%20o%20Konvenciji%20o%20pravima%20djeteta%20na%20jeziku%20prilago%C4%91enom%20djeci.pdf>, pristupano 23. lipnja 2021.
- canva.com, https://www.canva.com/hr_hr/, pristupano 23. lipnja 2021.
- drustvomarjan.hr, <http://drustvomarjan.hr/uncategorized/sve-o-marjanskoj-sumi/1903-05-09>, pristupano 13. lipnja 2021.
- enciklopedija.hr, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32461>, pristupano 13. lipnja 2021.
- e-sfera.hr, <https://www.e-sfera.hr/dodatni-digitalni-sadrzaji/d5fb37f1-19fb-476f-a3dc-d41711326fb8/>, pristupano 11. lipnja 2021.
- hjp.znanje.hr, https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eFZiWhE%253D, pristupano 10. lipnja 2021.
- marjan-parksuma.hr, <http://www.marjan-parksuma.hr/galerija/setnja-marjanom/1/marjanski-putokazi/>, pristupano 11. lipnja 2021.
- medjimurje.hr, <https://medjimurje.hr/magazin/biljke-i-gljive/zastita-sume-kako-zastiti-sume-8402/>
- milanospecattacoli.com, <https://hr.milanospettacoli.com/krcenje-suma-amazone-uzroci-i-posljedice>, pristupano 9. lipnja 2021
- padlet.com, <https://padlet.com/>, pristupano 21. lipnja 2021.
- pixton.com, <https://www.pixton.com/>, pristupano 11. lipnja 2021.
- škola za život. hr, <https://skolazazivot.hr/>, pristupano 25. lipnja 2021.

Videozapisi

LJETNA POZORNICA: Jasna Held (profesionalna pripovjedačica narodnih bajki i priča). Dostupno na:

<https://www.youtube.com/watch?v=b39xYa7t-Xo>, pristupano 21. lipnja 2021.

Prava djece s Ruby i Jackom,

<https://www.youtube.com/watch?v=h7V1vjiZZAM>, pristupano 23. lipnja 2021.

b) Dokumenti

Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne i srednje škole, dostupno na: https://skolazazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/HR-OSiGM_kurikulum.pdf, pristupano 15. travnja 2021.

Nacionalni kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik – prijedlog (2016), dostupno na: http://mzos.hr/datoteke/1-Predmetni_kurikulum-Hrvatski_jezik.pdf, pristupano 29. travnja 2021. godine

Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006). Uredili: D. Vican, I. Milanović Litre, MZOŠ, Zagreb, dostupno na: http://www.os-ksdjalskog-zg.skole.hr/upload/os-ksdjalskog-zg/images/static3/1811/attachment/Nastavni_plan_i_program_za, pristupano 28. travnja 2021. godine

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu *Održivi razvoj* za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_152.html, pristupano 9. lipnja 2021.

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu *Osobni i socijalni razvoj* za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj,

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html,

pristupano 23. lipnja 2021.

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu *Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije* za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html, pristupano 25. lipnja 2021.

c) Udžbenici

Babić, N., Golem, D., Jelčić, D. (2008) *Dveri riječi 5*. Hrvatska čitanka za peti razred osnovne škole. Zagreb: Profil

Budija, K., Levak, J., Močibob, I. Sandalić, J., Petto, I., (2020) *Hrvatski bez granica 5*. Integrirani udžbenik Hrvatskoga jezika i književnosti za peti razred osnovne škole. Zagreb: Školska knjiga, udžbenik je dostupan na sljedećoj poveznici: <https://www.e-sfera.hr/prelistaj-udzbenik/6b9bc976-1e34-4247-a8c0-d5e8ea69010a>.

Budija, K., Levak, J., Močibob, I. Sandalić, J., Petto, I., (2020) *Hrvatski bez granica 6*. Integrirani udžbenik Hrvatskoga jezika i književnosti za šesti razred osnovne škole. Zagreb: Školska knjiga, dostupno na: <https://www.e-sfera.hr/prelistaj-udzbenik/0e286b24-d8b6-4359-9b9b-ad79bdbd78b1>.

d) Priče u zbirkama priča

Gardaš, Anto (2006) *Priča o priči* u: *Jež i zlatni potok*. Osijek: Ogranak Matice hrvatske; Grafika Osijek, str. 5–6

Horkić, Dragutin (1990) *Zeleni dar budućnosti* u: *Pa ipak leti: svakodnevni zemljopis*. Zagreb: Školska knjiga, str. 7–8

Pilić, Sanja (2001) *Veliko odmaranje* u: *Zafrkancije, zezancije, smijancije i ludancije*. Zagreb: Školska knjiga, str. 9–10

Pilić, Sanja (2013) *Zaposlena jesen* u: *Baš sam hepi!* Zagreb: Školska knjiga, str. 79–80

e) Priče u dječjim časopisima

Dudjak, Martin: *Posvađali smo se zbog sitnice* (*Smib*, broj 10, lipanj 2001).

Klepac, Jadranaka: *Čije je more* (*Smib*, broj 10, lipanj 2001)

Pisac, Ana: *U radu je spas* (*Smib*, broj 9, svibanj 2017)

13. Prilozi

Dragutin Horkić, *Zeleni dar budućnosti*¹⁵⁵

Znam priču o tome kako su djeca u dvorištu posadila žir i pokraj njega zakopala bocu s porukom djeci koja će se za stotinu godina igrati u hladu pod razgranatom krošnjom budućega hrasta. Lijepa priča, dirljiva.

Znam i za istiniti događaj koji zvuči kao priča, znam podatke koji zaslužuju da se o njima napiše priča.

Da pokušam.

Bilo je to prije dvadesetak godina. U gradu Splitu živio je i radio profesor Juraj Kolombatović, oduševljeni prirodnjak, poznati učenjak i pisac...

Tako, eto, počinje priča o profesoru, o učenicima i zelenome daru budućnosti...

Jednoga je dana profesor odveo svoje učenike na golo, kamenito brdo Marjan, brdo što se uzdiže nad samim gradom. Tek tu i tamo raslo je među kamenjem kržljivo grmlje, tek tu i tamo zelenio se šumarak. Pričao je profesor svojim učenicima o životu u prirodi, o borbi što ju bilje vodi s tvrdim kamenom, pričao im i sve ih oduševio. I kad su drugi put učenici i njihov profesor došli na Marjan, svaki je donio i vrećicu zemlje kako bi pomogao bilju da se održi u borbi s kamenom. Malo ima zemlje u jednoj vrećici, ali kad je vrećica mnogo – i zemlje je mnogo.

Godine su prolazile, a profesor je neumorno vodio na Marjan nove i nove generacije učenika. I tko je god išao s njima, ponio je sa sobom vrećicu zemlje. Posjećivali su dio po dio Marjana, razbacivali zemlju među kamenje, a kad se nakupilo dovoljno zemlje, sadili su mladice borova, čempresa, pinija.

¹⁵⁵ Priča se nalazi u zbirci priča *Pa ipak leti: svakodnevni zemljopis*, 1990, Zagreb: Školska knjiga, str. 7–8

Rasli su učenici, a rasle su i mladice na Marjanu. Postali su učenici odrasli ljudi, a mladice su postale šuma. A kad je godine 1908. profesor Kolombatović umro, Splitu i nama ostao je njegov zeleni dar – divna šuma na Marjanu.

Znam, ovo bio mogao biti i kraj priče. Ali znam i to da ono što živi, nema kraja. Zato će i ova istinita priča o profesoru Kolombatoviću biti priča bez kraja sve dok se budu zelenjele šume na Marjanu.

Anto Gardaš, *Priča o priči*¹⁵⁶

Bila jednom jedna priča. Dugo je kružila svijetom i postajala sve umišljenija. Ljudi su je slušali, a kad bi priči došao kraj, ostajali su pognutih glava i zamišljeni. Jer ta je priča bila veoma tužna. Jednom je posumnjala u svoju ljepotu i zapitala nekog dječaka:

– Jesam li lijepa? Sviđam li ti se?

– Nisi lijepa i ne sviđaš mi se – odgovori dječak i potrči za loptom.

Priča je ostala sama i snuždeno pošla dalje. Sretne jednu djevojčicu.

– Poslušaj me – zamoli priča djevojčicu. Djevojčica ju je pažljivo slušala.

– Zar nisam lijepa? – zapita priča.

– Nisi – odgovori djevojčica. Priča je sada bila još tužnija.

– Ali zašto? – upita plačnim glasom.

Djevojčici je bilo žao što ju je rasplakala. Zato reče:

– Zapravo, sve je dobro, samo završetak nije lijep.

– Samo završetak? – upita priča s trunkom nade u glasu. – A zašto?

– Tako. Nije lijep. Trebalo bi ga izmijeniti.

– Pa to je barem lako! – usklikne priča. – Promijenimo završetak!

I promijeniše priči završetak.

– Je li sada dobro? – pitala je priča.

– Da, sada je dobro!

– Sviđam li ti se? Uistinu?

– Da, svakako.

– Ispričat ćeš me drugoj djeci?

– Dakako! Svima ću te ispričati.

¹⁵⁶ Priča se nalazi u zbirci priča *Jež i zlatni potok*, 2006, Osijek: Ogranak Matice hrvatske; Grafika Osijek, str.

– Baš sam sretna! – usklikne priča radosno. – Jer, kad me ne bi pričala drugoj djeci, ja bih brzo bila zaboravljena. A nitko ne želi biti zaboravljen.

I priča veselo pođe dalje po svijetu. Imala je sada drukčiji završetak i svi su je rado slušali.

Sanja Pilić, *Zaposlena jesen*¹⁵⁷

Dobila sam novu školsku torbu. Veoma mi se sviđa. Sve je za pet. Za šest.

Moja je karijera spavalice završena. Krećem u školu. Ponovno. I više ništa od izležavanja u krevetu, čitanja u krevetu, jedenja sladoleda u krevetu i ostalih divnih stvari. Dobila sam i novu budilicu u obliku dobroćudnoga čovječuljka čiji šešir poskoči kad navijem alarm.

I moja mama je dobila novu torbu. Poslovnu. S pretincima za papire i olovke. Srebrnu i plosnatu, elegantnu. A i tata se opremio novim prijenosnim računalom i s nekoliko svilenih kravata na pruge. Uglavnom, postali smo poslovni i zaposleni. Od rane smo zore u pokretu. Ljeto je prošlo. Kakva šteta! Opet smo zarobljeni satima i vremenom. Tramvajima i voznim redom. Obvezama i domaćim zadaćama. Jurnjavom i natjecanjem. Naporno je.

Ipak, volim ići u školu jer ondje imam mnogo prijatelja i prijateljica. Družimo se. Brbljamo. Dopisujemo se pod satom. Pjevamo pod odmorom. Ogovaramo djevojčice i dječake iz petoga razreda. Zaljubljujemo se. Naučimo nešto u kruženju vode u prirodi i o pravima djeteta. Jedno od tih prava je i pravo na školovanje.

O pravu na izležavanje u krevetu još nisam ništa doznala. A to bi me baš zanimalo. Ili o pravu na lijenost, zaboravnost i pospanost. O pravu na šakljanje s tatom. Mislim da je to jedno od najvažnijih prava na svijetu i glupo je kad za šakljanje nemamo vremena. A dogodi se jer previše smo zaposleni tim torbama i budilicama.

–Ah, što se može, – kaže moja baka koja živi na Hvaru – vremena su se promijenila. I praznici su završili. I počinje jesen. Tako je to (iako na Hvaru kao da i nema jeseni pa ni zime...).

¹⁵⁷ Priča se nalazi u zbirci priča *Baš sam hepi!* 2013, Zagreb: Školska knjiga, str. 79–80

U svoju novu torbu potrpala sam nove knjige i odlazim na posao. Pardon, u školu.

Kad završim sve potrebne razrede, škole i fakultete, možda otkrijem kako upravljati vremenom bez jurnjave i utrkivanja. I bez preteške torbe na ramenima i budilice na noćnome ormariću. To bi bilo važno.

Uživanje je najvažnija stvar u životu. A to se u školi ne nauči. Ili možda ipak?

Ima i u školi uživancije. Ima, ima... Kad napišem dobar sastavak i dobijem peticu, baš uživam. Predem kao mačak. I svi mi se dive. Mama i tata hvale me susjedima.

Joj, školo, školo... Pa ipak te volim!

Sanja Pilić, *Veliko odmaranje*¹⁵⁸

Baš sam glup.

Opet idem u školu.

Zar je to normalno?

Jedva sam se naučio ponovno izležavati, buljiti u televizor, jesti kolačiće u različito doba dana i noći, šetati po stanu u pidžami, voditi kilometarske telefonske razgovore, zijevati, drijemati, čitati stripove, gledati filmove, dobivati darove, neprestano nešto slaviti, kad odjednom: PAF, POČINJE ŠKOLA! Kakav je to način? Budilica zvuči, Tref laje, čajnik pišti, sestra vrišti, tata pjeva. Opet je bučno u mom domu. Uzbudljivo, užurbano i napeto. Treba stići na vrijeme u školu. Izgleda mi kao da trčim maraton...

A u školi – toplo... Hrvatski jezik. Pridjevi, imenice i glagoli. Spavati, baš je dobar taj glagol!

Oči su mi na pola koplja.

Duša mi spava i sanjari.

Vidim mjesec i zvijezde, iako sunce proviruje kroz prozor. Zašto sam morao tako rano ustati? Šmrc, šmrc, nema više praznika!

– Perice, slušaš li ti uopće što ja govorim? – pita me učiteljica.

– Hm, da.

– Izgledaš odsutno. Iziđi pred ploču. Zajedno ćemo potražiti glagole u ovoj rečenici...

Jadan ja! Vučem se kao prebijena mačka. Jedva dižem noge. Ah, da mi je odspavati još koju minuticu.

¹⁵⁸ Priča se nalazi u zbirci priča: *Zafrkancije, zezancije, smijancije, ludancije*. 2001, Zagreb: Školska knjiga, str. 9–10

Driiiiiiiiiiiiiinnnn! Odjednom zvoni. Spas u zadnji čas! Čak sam se malo i razbudio od prodornog zvuka. VELIKI ODMOR! Napokon ću se ODMARATI! Odmirati se, baš je dobar taj glagol, zar ne?

14. Sažetak

Književnost i stvaralaštvo jedno je od triju nastavnih područja nastavnoga predmeta Hrvatski jezik. U kontekstu se toga nastavnoga područja promatra književna vrsta dječja priča čije je teorijsko određenje jedno od komponenti ovoga rada.

Tema je ovoga rada metodička obrada, odnosno prikaz metodičkih modela triju dječjih priča u četirima metodičkim sustavima nastave književnosti: interpretativno-analitički, problemsko-stvaralački, korelacijsko-integracijski i multimedijски. Odabrane su sljedeće priče: *Zeleni dar budućnosti* Dragutina Horkića, *Priča o priči* Ante Gardaša i *Zaposlena jesen* Sanje Pilić.

U zaključku se navodi važnost, vrijednost i nužnost pristupa dječjoj priči u različitim metodičkim sustavima u nastavi *književnosti i stvaralaštva*.

Ključne riječi: dječja priča, predmetno područje *književnost i stvaralaštvo*, metodički sustavi nastave književnost

Children Story in Teaching Literature and Creativity

keywords: children story, subject area *literature and creativity*, methodical systems of teaching literature